בע"ה

גליון ג | כ"ה שבט-א' אדר

לְשַׁחֵק

עַל דַּלְתֵי יוֹם יוֹם

שִׁעוּרֵי הַשָּׁבוּעַ – נ"ך וּמִשְׁנָיוֹת

כְּתַקָּנַת מוֹרֵנוּ וְרַבֵּינוּ הָרַב יִצְחָק גִּינְזְבּוּרְג שְׁלִיטָ"א

שָׁבוּעַ פָּרָשַׁת תְּרוּמָה תשפ"ה

נ"ך: דברי הימים ב' פרקים כ"א–כ"ז

משנה: מסכת בבא־בתרא פרק ד'

מאמר שבועי: אדר בתורה ושמחת הבריאה

נ"ך יומי – יום ראשון, כ"ה שבט

דברי־הימים ב' פרק כ"א

(א) וַיִּשְׁכַּב יְהוֹשָׁפָט עִם אֲבֹתָיו וַיִּקָּבֵר עִם-אֲבֹתָיו בְּעִיר דָּוִיד וַיִּמְלֹךְ יְהוֹרָם בְּנוֹ תַּחְתָּיו: (ב) וְלוֹ אַחִים בְּנֵי יְהוֹשָׁפָט עֲזַרְיָה וְיִחִיאֵל וּזְכַרְיָהוּ וַעֲזַרְיָהוּ וּמִיכָאֵל וּשְׁפַטְיָהוּ כָּל אֵלֶּה בְּנֵי יְהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל: (ג) וַיִּתֵּן לָהֶם | אֲבִיהֶם מַתָּנוֹת רַבּוֹת לְכֶסֶף וּלְזָהָב וּלְמִגְדָּנוֹת עִם-עָרֵי מְצֻרוֹת בִּיהוּדָה וְאֶת הַמַּמְלָכָה נָתַן לִיהוֹרָם כִּי הוּא הַבְּכוֹר: (פ) (ד) וַיָּקָם יְהוֹרָם עַל-מַמְלֶכֶת אָבִיו וַיִּתְחַזֵּק וַיַּהֲרֹג אֶת כָּל אֶחָיו בֶּחָרֶב וְגַם מִשָּׂרֵי יִשְׂרָאֵל: (ה) בֶּן שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה יְהוֹרָם בְּמָלְכוֹ וּשְׁמוֹנֶה שָׁנִים מָלַךְ בִּירוּשָׁלִָם: (ו) וַיֵּלֶךְ בְּדֶרֶךְ | מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר עָשׂוּ בֵּית אַחְאָב כִּי בַת-אַחְאָב הָיְתָה לוֹ אִשָּׁה וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי הוי': (ז) וְלֹא-אָבָה הוי' לְהַשְׁחִית אֶת-בֵּית דָּוִיד לְמַעַן הַבְּרִית אֲשֶׁר כָּרַת לְדָוִיד וְכַאֲשֶׁר אָמַר לָתֵת לוֹ נִיר וּלְבָנָיו כָּל-הַיָּמִים: (ח) בְּיָמָיו פָּשַׁע אֱדוֹם מִתַּחַת יַד יְהוּדָה וַיַּמְלִיכוּ עֲלֵיהֶם מֶלֶךְ: (ט) וַיַּעֲבֹר יְהוֹרָם עִם שָׂרָיו וְכָל-הָרֶכֶב עִמּוֹ וַיְהִי קָם לַיְלָה וַיַּךְ אֶת-אֱדוֹם הַסּוֹבֵב אֵלָיו וְאֵת שָׂרֵי הָרֶכֶב: (י) וַיִּפְשַׁע אֱדוֹם מִתַּחַת יַד יְהוּדָה עַד הַיּוֹם הַזֶּה אָז תִּפְשַׁע לִבְנָה בָּעֵת הַהִיא מִתַּחַת יָדוֹ כִּי עָזַב אֶת הוי' אֱלֹהֵי אֲבֹתָיו:

רש"י

ניר. פי' עול על ישראל:

בימיו פשע אדום וגו'. כי דוד הכרית כל זכר באדום ויתן בהם נציבים במקום מלך ופרעו לו מס וכן היו עושין כל מלכי יהודה נותנין הנציבים הטובים בעיניהם ומימיו של יהורם ואילך פשעו מתחת יד יהודה:

הסובב אליו. ויך אותו אדום הסובבים וסומכים לו לעזרו כי היה דרכם כשנוצחים במלחמה היו תופשים האנשים הגבורים ומביאים אותן עמהם שלא יתוספו על שונאיהם להיות לעזרה לאדום בני עמם וקם לילה פתאום והרגם ורבותינו פירשו הסובב אליו סמוכים לפניו:

ויפשע אדום. והלא כבר נאמר למעלה בימיו פשע אדום אלא כן דרך הפסוק לפי שהפסיק בנתיים פסוק אחד ורוצה לומר אז תפשע לבנה לכך סידרן מתחילה ואומר ויפשע אדום אז תפשע לבנה של יהודה היתה והיתה עומדת על גבול אדום כדכתיב בספר יהושע ויהי הערים מקצה למטה בני יהודה אל גבול אדום וכשראו שמרדו אדומיים מרדו אף הם בעת ההיא שיושבים על גבול אדום ועזרו לאדום וזהו אז תפשע לבנה: כי עזב את ה' אלהי אבותיו. מגיד מה גרם לו שמרדו בימיו יותר משא' מלכי יהודה שהיו לפניו:

(יא) גַּם הוּא עָשָׂה בָמוֹת בְּהָרֵי יְהוּדָה וַיְזַן֙ אֶת יֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַ֔͏ִם וַיַּדַּח אֶת יְהוּדָֽה׃ (פ)
(יב) וַיָּבֹ֥א אֵלָ֛יו מִכְתָּ֖ב מֵאֵלִיָּ֣הוּ הַנָּבִ֑יא לֵאמֹ֗ר כֹּ֤ה | אָמַר֙ הוי֣ אֱלֹהֵ֣י דָוִ֔יד אָבִ֖יךָ תַּ֣חַת אֲשֶׁ֣ר לֹא-הָלַ֗כְתָּ֙ בִּדְרֵ֣כי יְהוֹשָׁפָ֣ט אָבִ֔יךָ וּבִדְרֵכֵ֖י אָסָ֣א מֶ֥לֶךְ יְהוּדָֽה׃ (יג) וַתֵּ֖לֶךְ בְּדֶ֣רֶךְ מַלְכֵ֣י יִשְׂרָאֵ֑ל֙ וַתַּזְנֶ֣ה אֶת-יְהוּדָ֔ה וְאֶת-יֹשְׁבֵ֖י יְרוּשָׁלַ֑͏ִם כְּהַזְנ֣וֹת בֵּית֙ אַחְאָ֔ב וְגַם֙ אֶת-אַחֶ֣יךָ בֵּית-אָבִ֔יךָ הַטּוֹבִ֖ים מִמְּךָ֥ הָרָגְתָּ֖׃ (יד) הִנֵּ֣ה יְהוָ֔ה נֹגֵ֥ף מַגֵּפָ֖ה גְּדוֹלָ֑ה בְּעַמֶּ֙ךָ֙ וּבְבָנֶ֣יךָ וּבְנָשֶׁ֔יךָ וּבְכָל-רְכוּשֶׁ֖ךָ׃ (טו) וְאַתָּ֞ה בַּחֳלָיִ֣ים רַבִּ֗ים בְּמַחֲלֵ֙ה מֵעֶ֔יךָ עַד-יֵצְא֥וּ מֵעֶ֛יךָ מִן-הַחֹלִ֖י יָמִ֣ים עַל-יָמִֽים׃ (טז) וַיָּ֤עַר יְהוָה֙ עַל-יְהוֹרָ֔ם אֵ֖ת רוּחַ֙ הַפְּלִשְׁתִּ֣ים וְהָעַרְבִ֑ים אֲשֶׁ֖ר עַל-יַ֥ד כּוּשִֽׁים׃ (יז) וַיַּעֲל֤וּ בִיהוּדָה֙ וַיִּבְקָעֻ֔הָ וַיִּשְׁבּ֗וּ אֵ֚ת כָּל-הָרְכ֣וּשׁ הַנִּמְצָ֔א לְבֵית-הַמֶּ֖לֶךְ וְגַם-בָּנָ֣יו וְנָשָׁ֑יו וְלֹא נִשְׁאַר-לוֹ֙ בֵּ֣ן כִּי אִם-יְהוֹאָחָ֔ז קְטֹ֖ן בָּנָֽיו׃ (יח) וְאַחֲרֵ֣י כָּל-זֹ֔את נְגָפ֥וֹ יְהוָ֖ה | בְּמֵעָ֑יו לָחֳלִי֙ לְאֵ֣ין מַרְפֵּ֔א׃ (יט) וַיְהִ֣י לְיָמִ֔ים | מִיָּמִ֖ים וּכְעֵ֣ת צֵ֑את הֵקֵץ֙ לְיָמִ֣ים שְׁנַ֔יִם יָצְא֥וּ מֵעָ֖יו עִם-חָלְיוֹ֑ וַיָּ֥מָת בְּתַחֲלָאִ֖ים רָעִ֑ים וְלֹא-עָשׂ֨וּ לוֹ֙ עַמּ֣וֹ שְׂרֵפָ֔ה כִּשְׂרֵפַ֖ת אֲבֹתָֽיו׃ (כ) בֶּן-שְׁלֹשִׁ֤ים וּשְׁתַּ֙יִם֙ הָיָ֣ה בְמָלְכ֔וֹ וּשְׁמוֹנֶ֥ה שָׁנִ֖ים מָלַ֣ךְ בִּירוּשָׁלָ֑͏ִם וַיֵּ֣לֶךְ�׀ בְּלֹ֣א חֶמְדָּ֗ה וַיִּקְבְּרֻ֙הוּ֙ בְּעִ֣יר דָּוִ֔יד וְלֹא֙ בְּקִבְר֣וֹת הַמְּלָכִֽים׃

רש״י

ויזן. כל מי שעוזב ומימר יראת הקב״ה בעבודת כוכבים ומזלות נופל ל׳ זנות שעשה דוגמ׳ אשה מזנה ומנאפת מאחרים ודומה כי זנה תזנה הארץ (הושע א) וזנו אחרי אלהי נכר וגו׳ (דברים ל״א):

ויבא אליו מכתב מאליהו. לאחר שעלה לשמים בא לו כתב זה של נבואה זו:

ויבקעוה. כמו (ישעיה ז׳) נעלה ביהודה ונקיצנה ונבקיענ׳ וכן (מלכים ב׳ ג׳) להבקיע אל מלך אדום:

וכעת צאת הקץ. אותו קץ שאמר לו הנביא:

ולא עשו לו עמו שרפה. אע״פ שהיה צריך לאותו שרפה לפי שחלה בחליים רעים ובשרו מסריח לא חפץ הקב״ה בכבודו שיעשו לו שרפה וגם לא נקבר בקברות המלכים:

בלא חמדה. פתרון כל ימיו היה ברעה ובתחלואים ועליו נתקיים (דברים ל״א) ראה נתתי לפניך היום את החיים וגו׳ וגם קצר ימים ושבע רוגז:

נ"ך יומי – יום שני, כ"ו שבט

דברי־הימים ב' פרק כ"ב

(א) וַיַּמְלִיכוּ יוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַם אֶת-אֲחַזְיָהוּ בְנוֹ הַקָּטֹן תַּחְתָּיו כִּי כָל-הָרִאשֹׁנִים הָרַג הַגְּדוּד הַבָּא בָּעַרְבִים לַמַּחֲנֶה וַיִּמְלֹךְ אֲחַזְיָהוּ בֶן-יְהוֹרָם מֶלֶךְ יְהוּדָה: (פ) **(ב)** בֶּן-אַרְבָּעִים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה אֲחַזְיָהוּ בְמָלְכוֹ וְשָׁנָה אַחַת מָלַךְ בִּירוּשָׁלִָם וְשֵׁם אִמּוֹ עֲתַלְיָהוּ בַּת-עָמְרִי: **(ג)** גַּם-הוּא הָלַךְ בְּדַרְכֵי בֵּית אַחְאָב כִּי אִמּוֹ הָיְתָה יוֹעַצְתּוֹ לְהַרְשִׁיעַ: **(ד)** וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי הוי כְּבֵית אַחְאָב כִּי-הֵמָּה הָיוּ-לוֹ יוֹעֲצִים אַחֲרֵי מוֹת אָבִיו לְמַשְׁחִית לוֹ: **(ה)** גַּם בַּעֲצָתָם הָלַךְ וַיֵּלֶךְ אֶת-יְהוֹרָם בֶּן-אַחְאָב מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל לַמִּלְחָמָה עַל-חֲזָאֵל מֶלֶךְ-אֲרָם בְּרָמוֹת גִּלְעָד וַיַּכּוּ הָרַמִּים אֶת-יוֹרָם: **(ו)** וַיָּשָׁב לְהִתְרַפֵּא בְיִזְרְעֶאל כִּי הַמַּכִּים אֲשֶׁר הִכֻּהוּ בָרָמָה בְּהִלָּחֲמוֹ אֶת-חֲזָהאֵל מֶלֶךְ אֲרָם וַעֲזַרְיָהוּ בֶן-יְהוֹרָם מֶלֶךְ יְהוּדָה יָרַד לִרְאוֹת אֶת-יְהוֹרָם בֶּן-אַחְאָב בְּיִזְרְעֶאל כִּי חֹלֶה הוּא:

רש"י

בן ארבעים ושתים. ובמלכים (ב' כ"ח) הוא אומר בן עשרים ושתים הא כיצד לפי זה היה הבן גדול מאביו ב' שנים אלא ב' שנים קודם שנולד יהורם אביו נגזרה גזירה זו על בית דוד שתכלה עם בית אחאב וכן הוא אומר ומאלהים היתה תבוסז אחזיה וגו' וביום שנשא אסא את בת עמרי ליהושפט בנו נגזרה גזירה זו כך שנויה בסדר עול' ובתוספתא דסוטה אך בכל המקראות לא מצינו שנשא יהושפט בת עמרי אך מצאתי (מלכים ולעיל ב' יח) ויתחתן לאחאב ושמא זו היא אחותו שנשא ובשנת ל"א לאסא נשאה שנא' (במלכי' א' ט"ז) ובשנת ל"א לאסא מלך עמרי וכשנשא אסא את בתו ליהושפט בנו שנתעלה עמרי והרגו תבני צא וחשוב משנת ל"ג לאסא עד שמלך אחזיהו ותמצא מ"ב שנה ועוד כתוב אחד אומר (במלכים ב' ח') בשנת י"ב ליורם בן אחאב מלך אחזיהו בן יהור' וכתוב א' אומר (שם ב' ט') ובשנת י"ח ליורם מלך אחזיהו על כרחינו יהורם אביו לא מת אלא בשנת י"ב ליורם בן אחאב שהרי כתיב (שם ב' ח') בשנת ה' ליורם בן אחאב מלך יהורם בן יהושפט וח' שנים מלך ומה שאמר שוב בשנת י"א ליורם לפי שמלך בחיי אביו שנה אחת לפי שהיה אביו נגוע בתחלויי' קשים כמ"ש (לעיל ב' כא) ואחרי כל זאת נגפו ה' וגו' וימליכו יושבי ירושלי' את אחזיהו בנו הקטן שנה אחת בחיי אביו וזהו דכתיב בשנת י"א ליורם ומה שאמר בשנת י"ב ליורם לאחר שמת אביו אז היה י"ב ליורם:

ויכו הרמים. כמו הארמים הרבה מקומות חסר אל"ף כגון לעמשא תומרו ופעמים האל"ף נוספת בתיבה כגון (תילים פט) איתן האזרחי כמו הזרחי ואל"ף של ואחותי באזניכם (איוב יג):

כי המכים אשר הכוהו. פתרון מן המכים וכן (במלכי' ב' ח'):

ועזריהו בן יהורם. זה אחזיהו וכן הוא אומר (שם) ואחזיהו מלך יהודה ירד לראות את יורם:

(ז) וּמֵאֱלֹהִים הָיְתָה֙ תְּבוּסַ֣ת אֲחַזְיָ֔הוּ לָב֥וֹא אֶל-יוֹרָ֖ם וּבְבֹא֑וֹ יָצָ֣א עִם-יְהוֹרָ֗ם אֶל יֵה֤וּא בֶן-נִמְשִׁי֙ אֲשֶׁ֣ר מְשָׁח֣וֹ יְהוָ֔ה לְהַכְרִ֖ית אֶת-בֵּ֥ית אַחְאָֽב: **(ח)** וַיְהִ֡י כְּהִשָּׁפֵט֩ יֵה֨וּא עִם-בֵּ֜ית אַחְאָ֗ב וַיִּמְצָא֙ אֶת-שָׂרֵ֣י יְהוּדָ֔ה וּבְנֵ֖י אֲחֵ֣י אֲחַזְיָ֑הוּ מְשָׁרְתִ֥ים לַאֲחַזְיָ֖הוּ וַיַּהַרְגֵֽם: **(ט)** וַיְבַקֵּ֖שׁ אֶת-אֲחַזְיָ֑הוּ וַיִּלְכְּד֗וּהוּ וְה֤וּא מִתְחַבֵּא֙ בְּשֹׁמְר֔וֹן וַיְבִאֻ֖הוּ אֶל-יֵה֥וּא וַיְמִתֻ֑הוּ וַיִּקְבְּרֻ֕הוּ כִּ֥י אָמְר֖וּ בֶּן-יְהוֹשָׁפָ֣ט הוּא֮ אֲשֶׁ֣ר-דָּרַ֣שׁ אֶת יְהוָה֒ בְּכָל-לְבָב֔וֹ וְאֵין֙ לְבֵ֣ית אֲחַזְיָ֔הוּ לַעְצֹ֥ר כֹּ֖חַ לְמַמְלָכָֽה: **(י)** וַעֲתַלְיָ֣הוּ אֵ֔ם אֲחַזְיָ֖הוּ רָאֲתָ֑ה כִּי֙ מֵ֣ת בְּנָ֔הּ וַתָּ֖קָם וַתְּדַבֵּ֥ר אֶת-כָּל-זֶ֖רַע הַמַּמְלָכָ֥ה לְבֵית יְהוּדָֽה: **(יא)** וַתִּקַּ֣ח יְהוֹשַׁבְעַ֣ת בַּת-הַמֶּ֡לֶךְ אֶת-יוֹאָ֣שׁ בֶּן-אֲחַזְיָ֣הוּ וַתִּגְנֹ֣ב אֹת֗וֹ מִתּוֹךְ֙ בְּנֵ֣י-הַמֶּ֔לֶךְ הַמּ֖וּמָתִ֑ים וַתִּתֵּ֥ן אֹת֛וֹ וְאֶת-מֵינִקְתּ֖וֹ בַּחֲדַ֣ר הַמִּטּ֑וֹת וַתַּסְתִּירֻ֣הוּ יְהוֹשַׁבְעַ֣ת בַּת-הַמֶּ֣לֶךְ יְהוֹרָ֔ם אֵ֖שֶׁת יְהוֹיָדָ֣ע הַכֹּהֵ֑ן כִּ֣י הִ֤יא הָיְתָה֙ אֲח֣וֹת אֲחַזְיָ֔הוּ מִפְּנֵ֥י עֲתַלְיָ֖הוּ וְלֹ֥א הֱמִיתָֽתְהוּ: **(יב)** וַיְהִ֥י אִתָּ֛ם בְּבֵ֥ית הָאֱלֹהִ֖ים מִתְחַבֵּ֣א שֵׁ֣שׁ שָׁנִ֑ים וַעֲתַלְיָ֖ה מֹלֶ֥כֶת עַל-הָאָֽרֶץ: (פ)

רש"י

תבוסת. פתרון עירבוב כמו (יחזקאל טז) מתבוססת בדמיך:

ובני אחי אחזיהו. ומה שלא נאמר ואחי אחזיהו לפי שנהרגו בימי יהורם אביהם כדכתיב לעיל (ב' כ"א) ויעלו ביהודה ויבקעוה ולא נשאר בן כי אם אחזיהו קטן בניו:

ותקם ותדבר. לשון דבר ובמלכים (ב' י"א) כתיב ותאבד ועל הדור הזה אמר דוד (תהלים יב) למנצח על השמינית שראה ברוח הקודש שבדור שמיני יהרג כל זרעו על ידי עתליהו שהרי משלמה עד כאן שמנה דורות והתפלל שישתייר זרעו לזכרון ואומר (שם) הושיעה ה' כי גמר חסיד וגומר ובמלכים (ב' יא) אומר שע"י סם המות הרגתם שהרי כתיב שם ותגנוב אותו מתוך בני המלך הממותי' וקרינן המומתי' ויש אם למקרא ויש אם למסור' המומתי' משמע שכבר מתו ואם למסורת הממותים שמתים והולכים ע"י יסורים ל' הוה ולא לאלתר וזהו מיתת כישוף וסם המות שלא מתים לאלתר הולכים ומדוכים בתחלואים ושוב מתים ודוגמא ממותי תחלואי רעב כי גם הם אינם מתים לאלתר:

בחדר המטות. תרגום באדרון בית ערסתא כלומר בעזרה בחדר שכיבת הכהנים ורבינו שלמה זצ"ל פי' בעליית בית קדש הקדשים כדכתיב במלכים (ב' י') ויהי אתה בבית ה' מתחבא וגו' ועליו אמר דוד (תילים כז) כי יצפנני בסוכה וגו' וקורהו חדר המטות (במלכים ב' יא) על שם בין שדי ילין והוא שיסד הקליר (קרא ר' אליעזר ובזכרונות דיום א' דר"ה יסד זה ע"ש) אם פץ למטות נפץ חדר המטות לכפור יזכור חורבן הבית יכפר עליכם:

נ"ך יומי – יום שלישי, כ"ז שבט

דברי־הימים ב' פרק כ"ג

(א) וּבַשָּׁנָה הַשְּׁבִעִית הִתְחַזֵּק יְהוֹיָדָע וַיִּקַּח אֶת־שָׂרֵי הַמֵּאוֹת לַעֲזַרְיָהוּ בֶן־יְרֹחָם וּלְיִשְׁמָעֵאל בֶּן־יְהוֹחָנָן וְלַעֲזַרְיָהוּ בֶן־עוֹבֵד וְאֶת־מַעֲשֵׂיָהוּ בֶן־עֲדָיָהוּ וְאֶת־אֱלִישָׁפָט בֶּן־זִכְרִי עִמּוֹ בַּבְּרִית: **(ב)** וַיָּסֹבּוּ בִיהוּדָה וַיִּקְבְּצוּ אֶת־הַלְוִיִּם מִכָּל־עָרֵי יְהוּדָה וְרָאשֵׁי הָאָבוֹת לְיִשְׂרָאֵל וַיָּבֹאוּ אֶל־יְרוּשָׁלִָם: **(ג)** וַיִּכְרֹת כָּל־הַקָּהָל בְּרִית בְּבֵית הָאֱלֹהִים עִם־הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר לָהֶם הִנֵּה בֶן־הַמֶּלֶךְ יִמְלֹךְ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה עַל־בְּנֵי דָוִיד: **(ד)** זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּ הַשְּׁלִשִׁית מִכֶּם בָּאֵי הַשַּׁבָּת לַכֹּהֲנִים וְלַלְוִיִּם לְשֹׁעֲרֵי הַסִּפִּים: **(ה)** וְהַשְּׁלִשִׁית בְּבֵית הַמֶּלֶךְ וְהַשְּׁלִשִׁית בְּשַׁעַר הַיְסוֹד וְכָל־הָעָם בְּחַצְרוֹת בֵּית הוי': **(ו)** וְאַל־יָבוֹא בֵית הוי' כִּי אִם־הַכֹּהֲנִים וְהַמְשָׁרְתִים לַלְוִיִּם הֵמָּה יָבֹאוּ כִּי־קֹדֶשׁ הֵמָּה וְכָל־הָעָם יִשְׁמְרוּ מִשְׁמֶרֶת הוי': **(ז)** וְהִקִּיפוּ הַלְוִיִּם אֶת־הַמֶּלֶךְ סָבִיב אִישׁ וְכֵלָיו בְּיָדוֹ וְהַבָּא אֶל־הַבַּיִת יוּמָת וִהְיוּ אֶת־הַמֶּלֶךְ בְּבֹאוֹ וּבְצֵאתוֹ: **(ח)** וַיַּעֲשׂוּ הַלְוִיִּם וְכָל־יְהוּדָה כְּכֹל אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוֹיָדָע הַכֹּהֵן וַיִּקְחוּ אִישׁ אֶת־אֲנָשָׁיו בָּאֵי הַשַּׁבָּת עִם יוֹצְאֵי הַשַּׁבָּת כִּי לֹא פָטַר יְהוֹיָדָע הַכֹּהֵן אֶת־הַמַּחְלְקוֹת:

רש"י

ויכרות כל הקהל ברית בבית האלהים עם המלך. שיהיו לעזרתו:

באי השבת. וגם יוצאי השבת כדכתיב בסמוך ויקחו איש את אנשיו באי השבת עם יוצאי השבת המשמרות היו מתחדשות בשבת כהונה ולויה אחת יוצאה ואחת נכנסה ואז עכב יהוידע שם משמר היוצא עם משמר הנכנס וחלקן לשלשה חלקי': והשלשית בבית המלך. לשמור שלא יקבצו עליו להרוג אותו:

והשלישית. היא השנית:

בשער היסוד. ובמלכים (ב יא) כתיב ובשער סור וביומא ירושלמי מפורש ז' שמות היו לו לשער היסוד סור על שם שהיו מטהרים שם את המצורעים על בהן ידם ועל שם סורו טמא קראו למו (איכה ד):

וכל העם ישמרו. שלא יבואו בית ה':

וכליו בידו. כלי מלחמתו בידו:

באי השבת עם יוצאי השבת כי לא פטר. אותן מחלקות היוצאי' ללכת לבית' אלא עכבם שם עם הבאים דוגמא בלשכות פטורים כלומר פטורים היו מכל מלאכה שבעזרה כי אם לשמור הלשכות כי יומם ולילה חובה עליה' במלאכ' לשמור העזרות והלשכות לפיכך היו פטורים מכל שאר מלאכת העזרה:

(ט) וַיִּתֵּן֩ יְהוֹיָדָ֨ע הַכֹּהֵ֜ן לְשָׂרֵ֣י הַמֵּא֗וֹת אֶת־הַחֲנִיתִים֙ וְאֶת־הַמָּגִנּ֣וֹת וְאֶת־הַשְּׁלָטִ֔ים אֲשֶׁ֖ר לַמֶּ֣לֶךְ דָּוִ֑יד אֲשֶׁ֖ר בֵּ֥ית הָאֱלֹהִֽים׃ **(י)** וַיַּעֲמֵ֤ד אֶת־כָּל־הָעָם֙ וְאִ֣ישׁ | שִׁלְחָ֣ן בְּיָד֔וֹ מִכֶּ֥תֶף הַבַּ֖יִת הַיְמָנִ֑ית עַד־כֶּ֥תֶף הַבַּ֛יִת הַשְּׂמָאלִ֖ית לַמִּזְבֵּ֥חַ וְלַבַּ֖יִת עַל־הַמֶּ֥לֶךְ סָבִֽיב׃ **(יא)** וַיּוֹצִ֣יאוּ אֶת בֶּן הַמֶּ֔לֶךְ וַיִּתְּנ֥וּ עָלָ֖יו אֶת הַנֵּ֑זֶר וְאֶת־הָעֵדוּת֙ וַיַּמְלִיכֻ֣הוּ אֹת֔וֹ וַיִּמְשְׁח֥וּ יְהוֹיָדָ֖ע וּבָנָ֑יו וַיֹּאמְר֖וּ יְחִ֥י הַמֶּֽלֶךְ׃ (ס) **(יב)** וַתִּשְׁמַ֣ע עַתַלְיָ֗הוּ אֶת־קוֹל֙ הָעָ֣ם הָרָצִ֔ים וְהַמְהַלְלִ֖ים אֶת־הַמֶּ֑לֶךְ וַתָּבֹ֥א אֶל־הָעָ֖ם בֵּ֥ית הוי׳׃ **(יג)** וַתֵּ֣רֶא וְהִנֵּ֤ה הַמֶּלֶךְ֙ עֹמֵ֣ד עַל־עַמּ֔וּדוֹ֙ בַּמָּב֔וֹא וְהַשָּׂרִ֖ים וְהַחֲצֹצְרוֹת֑ עַל־הַמֶּ֗לֶךְ וְכָל־עַ֙ם הָאָ֣רֶץ שָׂמֵ֔חַ וְתוֹקֵ֖עַ בַּחֲצֹצְרוֹת֑ וְהַמְשֹׁרְרִ֞ים בִּכְלֵ֣י הַשִּׁ֗יר וּמוֹדִיעִים֙ לְהַלֵּ֔ל וַתִּקְרַ֥ע עַתַלְיָ֖הוּ אֶת־בְּגָדֶ֑יהָ וַתֹּ֥אמֶר קֶ֖שֶׁר קָשֶׁ֥ר׃ (ס) **(יד)** וַיּוֹצֵ֣א יְהוֹיָדָ֣ע הַכֹּהֵ֗ן אֶת־שָׂרֵ֙י הַמֵּא֔וֹת | פְּקוּדֵ֖י הַחָ֑יִל וַיֹּ֣אמֶר אֲלֵהֶ֗ם הוֹצִיאוּהָ֙ אֶל־מִבֵּ֣ית הַשְּׂדֵר֔וֹת וְהַבָּ֥א אַחֲרֶ֖יהָ יוּמַ֣ת בֶּחָ֑רֶב כִּ֣י אָמַ֗ר הַכֹּהֵן֙ לֹ֣א תְמִית֔וּהָ בֵּ֖ית הוי׳׃ **(טו)** וַיָּשִׂ֣ימוּ לָ֔הּ יָדַ֖יִם וַתָּבֹ֑וא אֶל־מְב֣וֹא שַׁ֤עַר־הַסּוּסִים֙ בֵּ֣ית הַמֶּ֔לֶךְ וַיְמִיתֻ֖הָ שָֽׁם׃ (פ) **(טז)** וַיִּכְרֹ֤ת יְהוֹיָדָע֙ בְּרִ֣ית בֵּינ֔וֹ וּבֵ֖ין כָּל־הָעָ֑ם וּבֵין֙ הַמֶּ֣לֶךְ לִֽהְיוֹת֔ לְעָ֖ם לַֽיהוי׳׃

רש"י

ואיש שלחו בידו. כלי זיינו כמו ובעד השלח דיואל:

את הנזר. היא העטרה שלקח דוד מרבת בני עמון כדכתיב (לעיל א׳ ך׳) ויקח דוד עטרת מלכם ותהי על ראש דוד ומשם והלאה היו מלכי יהודה מניחים אותה הנזר על ראשם:

ואת העדות. זה ספר תורה וכן הוא אומר (דברים יז) וקרא בו כל ימי חייו ורבותינו אמרו הנזר זה העדות שכל הראוי למלכות הולמתו ושאינו ראוי למלכות אינה הולמתו:

עומד על עמודו. כדאמר (לעיל ב׳) ויעמוד המלך על העמוד כי עשה שלמה כיור נחשת וגו׳ ויעמד עליו ויברך על ברכיו (שם) ועד היום מנהג כשמוועדים יחד עומד המלך או הדוכוס במקום גבוה כדי שיוכלו לראותו לשמוע את דברו:

קשר קשר. מרד מרד:

השדרות. פירוש מקום מבוא המלך מביתו לבית ה׳ לא ידעתי מה ל׳ שדרות ויונתן תרגם סידריא:

והבא אחריה יומת. אל תניחוה לצאת דרך מוצא העזרה אל העיר פן תמצא עוזרים מתחברים אליה:

והבא אחריה. לעזרה:

יומת. המיתוהו:

וישימו לה ידים. מקום לנוס: **ברית בינו ובין כל העם ובין המלך.** שיהו כולם המלך והעם אחרי ה׳:

(יז) וַיָּבֹאוּ כָל-הָעָם בֵּית-הַבַּעַל וַיִּתְּצֻהוּ וְאֶת-מִזְבְּחֹתָיו וְאֶת-צְלָמָיו שִׁבְּרוּ וְאֵת מַתָּן כֹּהֵן הַבַּעַל הָרְגוּ לִפְנֵי הַמִּזְבְּחוֹת: **(יח)** וַיָּשֶׂם יְהוֹיָדָע פְּקֻדֹּת בֵּית הוי' בְּיַד הַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם אֲשֶׁר חָלַק דָּוִיד עַל-בֵּית הוי' לְהַעֲלוֹת עֹלוֹת הוי' כַּכָּתוּב בְּתוֹרַת מֹשֶׁה בְּשִׂמְחָה וּבְשִׁיר עַל יְדֵי דָּוִיד: **(יט)** וַיַּעֲמֵד הַשֹּׁעֲרִים עַל-שַׁעֲרֵי בֵּית הוי' וְלֹא-יָבֹא טָמֵא לְכָל-דָּבָר: **(כ)** וַיִּקַּח אֶת-שָׂרֵי הַמֵּאוֹת וְאֶת-הָאַדִּירִים וְאֶת-הַמּוֹשְׁלִים בָּעָם וְאֵת | כָּל-עַם הָאָרֶץ וַיּוֹרֶד אֶת-הַמֶּלֶךְ מִבֵּית יְהוָה וַיָּבֹאוּ בְתוֹךְ-שַׁעַר הָעֶלְיוֹן בֵּית הַמֶּלֶךְ וַיּוֹשִׁיבוּ אֶת-הַמֶּלֶךְ עַל כִּסֵּא הַמַּמְלָכָה: **(כא)** וַיִּשְׂמְחוּ כָל-עַם-הָאָרֶץ וְהָעִיר שָׁקְטָה וְאֶת-עֲתַלְיָהוּ הֵמִיתוּ בֶחָרֶב:

רש"י

פקדות. ממונים על זה להעלו' עולות וכל האמור בפרשה דוגמ' (ירמיה כ') וישמע פשחור וגו' והוא פקיד נגיד בית ה':

ולא יבא טמא לכל דבר. אף היו פקידים שלא יניחו ליכנס בעזרה שום טמא משום צורך כל דבר:

פניני פרשה

"יין יצחק" בראשית־שמות, עמ' שצח

(כו, ה) **מקבילת הללאת אשה אל אחתה,** עיקרה של תורת הקבלה, היא העיסוק בהקבלות למבנים העיקריים של הבריאה, ושלשת השמות של תורת הקבלה - "תורת הקבלה" "חכמת האמת" "תורת החן" - רומזים לכך. "תורת הקבלה" היא מלשון הקבלה (שורש **קבל** מופיע בחמשה חומשי תורה רק בהקשר אחד, במובן של הקבלה - "מקבילת הללואת"). "חכמת האמת" מוצאת את האמת הפנימית במציאות, הבנויה כולה בסדר של "זה לעומת זה עשה האלהים", הא של **אמת** היא פנימיות הע של שורש **עמת,** והקבלה חושפת שפנימיות העימות בין מציאויות זהות - מונגדות, הוא בעצם המשלה הדדית של המתעמתים זה את זה . "תורת החן" - ראשי תיבות חכמה נסתרה - מוצאת את הסימטריה וההקבלה המדוייקת בכל המציאות (חן היא המלה המבטאת סימטריה בלשה"ק - כרמוז בפסוק "ונח מצא חן" - והמשפט הממצה את מושג הסימטריה הוא זה לעומת זה).

נ"ך יומי – יום רביעי, כ"ח שבט

דברי־הימים ב' פרק כ"ד

(א) בֶּן־שֶׁבַע שָׁנִים יֹאָשׁ בְּמָלְכוֹ וְאַרְבָּעִים שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלָם וְשֵׁם אִמּוֹ צִבְיָה
מִבְּאֵר שָׁבַע: **(ב)** וַיַּעַשׂ יוֹאָשׁ הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי הוי' כָּל־יְמֵי יְהוֹיָדָע הַכֹּהֵן: (ס)
(ג) וַיִּשָּׂא־לוֹ יְהוֹיָדָע נָשִׁים שְׁתָּיִם וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת: **(ד)** וַיְהִי אַחֲרֵי־כֵן הָיָה עִם־לֵב
יוֹאָשׁ לְחַדֵּשׁ אֶת בֵּית הוי': **(ה)** וַיִּקְבֹּץ אֶת־הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם וַיֹּאמֶר לָהֶם צְאוּ לְעָרֵי
יְהוּדָה וְקִבְצוּ מִכָּל־יִשְׂרָאֵל כֶּסֶף לְחַזֵּק | אֶת־בֵּית אֱלֹהֵיכֶם מִדֵּי שָׁנָה בְּשָׁנָה וְאַתֶּם
תְּמַהֲרוּ לַדָּבָר וְלֹא מְהַרוּ הַלְוִיִּם: **(ו)** וַיִּקְרָא הַמֶּלֶךְ לִיהוֹיָדָע הָרֹאשׁ וַיֹּאמֶר לוֹ מַדּוּעַ
לֹא־דָרַשְׁתָּ עַל־הַלְוִיִּם לְהָבִיא מִיהוּדָה וּמִירוּשָׁלַם אֶת־מַשְׂאַת מֹשֶׁה עֶבֶד הוי'
וְהַקָּהָל לְיִשְׂרָאֵל לְאֹהֶל הָעֵדוּת:

רש"י

כל ימי יהוידע. ובמלכים (ב' י"ב) כתיב כל ימיו אשר הורהו הכהן אבל לאחר שמת אז באו שרי המלך להשתחוות לו לעשותו קדש ובמדרש מפורש לפי שנטמן בבית קדש הקדשים ולא הוזק אמרו כדי אתה להיות אלוה:

ויולד בנים ובנות. לפי שנאמר למטה (כ"ד) שהרג יואש את בני יהוידע הוצרך לומר שהיו לו בני':

וקבצו מכל ישראל. כלומר קבצו אותו כסף שהיו ישראל נותנים מדי שנה בשנה כדכתיב (שמות ל') כל העובר על הפקודים ובמלכים (ב' י"ב) כל כסף הקדשים אשר יובא בית ה' כסף עובר וגו' ששלש כספי' היו כסף עובר שקלים בכל שנה שנאמר (שמות ל') כל העובר על הפקודים עובר על שם העובר, כסף נפשות ערכו, על איש שהתנדב ערך נפשו כמו האומר ערכי עלי, וכל כסף אשר יעלה על לב איש נדבה לבדק הבית:

ואתם תמהרו לדבר ולא מהרו הלוים. מפורש בטוב (במלכים ב' יב) שאמר המלך יקחו להם הכהנים איש מאת מכרו ויתעצלו בדבר להטריח מכריהם וכשראה המלך כן אמר להם (שם) ועתה אל תקחו כסף מאת מכריכם כי לבדק הבית תתנוהו, זהו שאמר כאן ואתם תמהרו לדבר ולא מהרו הלוים:

משאת משה עבד ה'. כלומר שקלים שצוה עליהם במדבר:

משאת. על שם כי תשא:

(ז) כִּי עֲתַלְיָהוּ֙ הַמְרִשָׁעַת בָּנְיָ֔הּ פָּרְצ֖וּ אֶת־בֵּ֣ית הָאֱלֹהִ֑ים וְגַם֙ כָּל־קָדְשֵׁ֣י בֵית־יְהוָ֔ה עָשׂ֖וּ לַבְּעָלִֽים׃ **(ח)** וַיֹּ֣אמֶר הַמֶּ֔לֶךְ וַיַּעֲשׂ֖וּ אַרְג֣וֹן אֶחָ֑ד וַיִּתְּנֻ֕הוּ בְּשַׁ֥עַר בֵּית־יְהוָ֖ה חֽוּצָה׃ **(ט)** וַיִּתְּנ֣וּ־קוֹל֮ בִּֽיהוּדָה֒ וּבִֽירוּשָׁלַ֗͏ִם לְהָבִ֤יא לַֽיהוָה֙ מַשְׂאַ֣ת מֹשֶׁ֔ה עֶ֖בֶד־הָאֱלֹהִ֑ים עַל־יִשְׂרָאֵ֖ל בַּמִּדְבָּֽר׃ **(י)** וַיִּשְׂמְח֣וּ כָל־הַשָּׂרִ֗ים וְכָל־הָעָם֙ וַיָּבִ֣יאוּ וַיַּשְׁלִ֔יכוּ לָאָרֹ֖ן עַד־לְכַלֵּֽה׃ **(יא)** וַיְהִ֡י בְּעֵת֩ יָבִ֨יא אֶת־הָאָרֹ֜ן אֶל־פִּקְדַּ֣ת הַמֶּ֗לֶךְ בְּיַד֙ הַלְוִיִּ֔ם וְכִרְאוֹתָ֕ם כִּי־רַ֖ב הַכֶּ֑סֶף וּבָ֣א סוֹפֵ֔ר הַמֶּ֖לֶךְ וּפְקִ֣יד כֹּהֵ֑ן הָרֹאשׁ֙ וְיָעֲר֣וּ אֶת־הָאָרֹ֔ן וְיִשָּׂאֻ֖הוּ וְיָשִׁ֣יבֻהוּ אֶל־מְקוֹמ֑וֹ כֹּ֥ה עָשׂ֖וּ לְי֥וֹם | בְּי֖וֹם וַיֶּאֱסְפ֥וּ־כֶ֖סֶף לָרֹֽב׃ **(יב)** וַיִּתְּנֵ֣הוּ הַמֶּ֔לֶךְ וְיְהוֹיָדָ֑ע אֶל־עֹשֵׂ֣ה מְלֶ֔אכֶת עֲבוֹדַ֖ת בֵּית־יְהוָ֑ה וַיְהִ֣יוּ שֹׂכְרִ֗ים חֹצְבִים֙ וְחָרָשִׁ֣ים לְחַדֵּ֔שׁ בֵּ֖ית יְהוָ֑ה וְגַ֗ם לְחָרָשֵׁי֙ בַּרְזֶ֣ל וּנְחֹ֔שֶׁת לְחַזֵּ֖ק אֶת־בֵּ֥ית הוי׳׃ **(יג)** וַיַּעֲשׂ֣וּ עֹשֵׂ֣י הַמְּלָאכָ֔ה וַתַּ֥עַל אֲרוּכָ֛ה לַמְּלָאכָ֖ה בְּיָדָ֑ם וַיַּעֲמִ֣ידוּ אֶת־בֵּ֤ית הָאֱלֹהִים֙ עַל־מַתְכֻנְתּ֔וֹ וַיְאַמְּצֻֽהוּ׃

רש"י

כי עתליהו המרשעת בניה פרצו. הוצרך לומר כי מחדש בנאו שלמה בנין חזק כי משבנאו שלמה עד יואש לא היו רק קכ"ה שנה וכבר הי' נפרץ שאם לא שפרצו עתליהו ובניה עדיין היה קיים שהרי מיואש עד יאשיהו יותר ממאתים שנה ולא הוצרכו לחזקו עד יאשיהו ואעפ"כ לא עשאו יואש חדש כבתחילה ומגמר הבית עד יואש קכ"ה כיצד שלמה מלך מ' שנה וד' שנה למלכותו התחיל לבנותו וז' שנה עיכב בבנינו הרי י' שנה ונשאר ל' ורחבעם מלך י"ז הרי מ"ז ואביה ג' הרי נ' ואסא מ"א הרי צ"א ויהושפט כ"ה הרי קי"ו יהורם ח' הרי קכ"ד ואחזיה א' הרי קכ"ה ומיואש עד יאשיהו כיצד אמצי' מלך כ"ט שנים עזיהו נ"ב יותם ט"ז אחז ט"ז חזקיה כ"ט מנשה נ"ה ואמון ב' הרי מאתים חסר אחת ואותן שנים יותר שחיה יואש לאחר חזקת הבית נמצא שלא הוצרכו לחזק את בדק הבית אם לא עתליהו המרשעת ובניה פרצוהו:

כי עתליהו וגו'. לכן אין תימה אם צריך מהרה כל כך חיזוק וגם אל תתמה שלא היה כסף וזהב של הקדשות באוצרות בית ה' עד שהוצרכו ליתן קול ביהודה ובירושלים להביא משאת כי גם כל קדשי בית ה' עשו לבעלים:

ויעשו ארון אחד. ובמלכים (ב' יב) כתיב ויקוב חור בדלתו ע"י אותו חור היו זורקין בארון ההקדשות ולא לפתוח הדלת פן יבא רמאי ויגנוב ממנו:

ויתנהו בשער בית ה' חוצה. כדי שיוכלו לבא אליו כל נדיב לב לתת בו את תרומת ה':

וכראותם כי רב הכסף. אז בא סופר המלך ופקיד כהן ראש משרת הממונה תחת כהן הראש והוא סגן כהונה עם סופר המלך ובמלכים (שם) כתיב ויעל סופר המלך וכהן גדול פתרון ויעל סופר המלך ואף כהן גדול שלח פקידו הוא הסופר הכותב מה שכ"ג מצוה לו כי אין הגון וכבוד לכ"ג לילך עם עבדי המלך:

ויערו את הארון. דוגמא ותער כדה (בראשית כ"ד):

וישאהו. בכל יום ויום כשרואין כי רב הכסף שבו מביאין אותו לפקיד המלך בתוך העזרה מערין אותו ונושאין אותו ומחזירין אל מקומו בשער ה' חוצה:

ותעל ארוכה למלאכה. דוגמא היחיו האבנים דעזרא וגם לעיל (ד"ה א') יואב יחיה את שאר העיר:

על מתכונתו. על מכונו:

(יד) וּכְכַלּוֹתָם הֵבִיאוּ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וְיְהוֹיָדָע אֶת-שְׁאָר הַכֶּסֶף וַיַּעֲשֵׂהוּ כֵלִים לְבֵית-הוי׳ כְּלֵי שָׁרֵת וְהַעֲלוֹת וְכַפּוֹת וּכְלֵי זָהָב וָכֶסֶף וַיְהִיוּ מַעֲלִים עֹלוֹת בְּבֵית-הוי׳ תָּמִיד כָּל יְמֵי יְהוֹיָדָע: (פ) **(טו)** וַיִּזְקַן יְהוֹיָדָע וַיִּשְׂבַּע יָמִים וַיָּמָת בֶּן-מֵאָה וּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה בְּמוֹתוֹ: **(טז)** וַיְקַבְּרֻהוּ בְעִיר-דָּוִיד עִם-הַמְּלָכִים כִּי-עָשָׂה טוֹבָה בְּיִשְׂרָאֵל וְעִם הָאֱלֹהִים וּבֵיתוֹ: (פ) **(יז)** וְאַחֲרֵי מוֹת יְהוֹיָדָע בָּאוּ שָׂרֵי יְהוּדָה וַיִּשְׁתַּחֲווּ לַמֶּלֶךְ אָז שָׁמַע הַמֶּלֶךְ אֲלֵיהֶם: **(יח)** וַיַּעַזְבוּ אֶת-בֵּית הוי׳ אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיהֶם וַיַּעַבְדוּ אֶת-הָאֲשֵׁרִים וְאֶת-הָעֲצַבִּים וַיְהִי-קֶצֶף עַל-יְהוּדָה וִירוּשָׁלַם בְּאַשְׁמָתָם זֹאת: **(יט)** וַיִּשְׁלַח בָּהֶם נְבִאִים לַהֲשִׁיבָם אֶל הוי׳ וַיָּעִידוּ בָם וְלֹא הֶאֱזִינוּ: (ס) **(כ)** וְרוּחַ אֱלֹהִים לָבְשָׁה אֶת-זְכַרְיָה בֶּן-יְהוֹיָדָע הַכֹּהֵן וַיַּעֲמֹד מֵעַל לָעָם וַיֹּאמֶר לָהֶם כֹּה | אָמַר הָאֱלֹהִים לָמָּה אַתֶּם עֹבְרִים אֶת-מִצְוֹת הוי׳ וְלֹא תַצְלִיחוּ כִּי-עֲזַבְתֶּם אֶת-יְהוָה וַיַּעֲזֹב אֶתְכֶם: **(כא)** וַיִּקְשְׁרוּ עָלָיו וַיִּרְגְּמֻהוּ אֶבֶן בְּמִצְוַת הַמֶּלֶךְ בַּחֲצַר בֵּית הוי׳: **(כב)** וְלֹא-זָכַר יוֹאָשׁ הַמֶּלֶךְ הַחֶסֶד אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוֹיָדָע אָבִיו עִמּוֹ וַיַּהֲרֹג אֶת-בְּנוֹ וּכְמוֹתוֹ אָמַר יֵרֶא יְהוָה וְיִדְרֹשׁ: (פ) **(כג)** וַיְהִי | לִתְקוּפַת הַשָּׁנָה עָלָה עָלָיו חֵיל אֲרָם וַיָּבֹאוּ אֶל-יְהוּדָה וִירוּשָׁלַם וַיַּשְׁחִיתוּ אֶת-כָּל-שָׂרֵי הָעָם מֵעָם וְכָל-שְׁלָלָם שִׁלְחוּ לְמֶלֶךְ דַּרְמֶשֶׂק: **(כד)** כִּי בְמִצְעַר אֲנָשִׁים בָּאוּ | חֵיל אֲרָם וַהוי׳ נָתַן בְּיָדָם חַיִל לָרָב מְאֹד כִּי עָזְבוּ אֶת-יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיהֶם וְאֶת-יוֹאָשׁ עָשׂוּ שְׁפָטִים:

רש"י

כלי שרת והעלות. שטושיל בל' אשכנז הוא שכותשין את הבשמים במכתשת דוגמא (משלי כז) אם תכתוש אויל במכתש כן אמר לי ר' יצחק בר שמואל מנרבונ"א, ויש אומרים והעלות אלו הנסרים שחותכין עליהם בשר ודוגמא בביצה אין מטלטלין את העלי לקצב עליו בשר. וכפות וכלי זהב וכסף. ובמלכים (ב' יב) כתיב אך לא יעשה בית ה' ספות כסף, הא כיצד מפורש בכתובו' בפרק קמא בעא מיניה רב הונא מרב כלי שרת מהו שיעשו מקדשי בדק הבית וכו':

מעל לעם. גבוה מכל העם כדי להשמיע קולו, ובאיכה רבתי דורש סמך על עצמו שהיה שר גבוה מכל העם נביא וכהן וביום הכפורים וחתן המלך ולא נתיירא מלומר נבואה ועל זה נאמר (איכה ב') אם יהרג במקדש ה' כהן ונביא ובמותו אמר ירא ה' וידרוש כי לא הרגוני אלא שאמרתי שליחותו של מקום ומאחר שנהרגתי עליו מן הדין והגון וכדי הוא שידרוש דמי וכן היה כי מיד נדרש דמו כי לתקופת השנה וגו':

ויהי לתקופת השנה. לפי שבני יהוד' חטאו יותר משאר שבטים כמו שאמר לעיל ויעזבו את בית ה' אלהי אבותיהם:

וישחיתו את כל שרי העם. מוסב למעלה ואחרי מות יהוידע באו שרי יהודה וישתחוו למלך והחטיאו את יואש אחריהם על זה נפרע להם גמולם שבאו חיל ארם והשחיתו את כל שרי העם:

מעם. מהיות עם:

(כה) וּבִלְכָתָם מִמֶּנּוּ כִּי-עָזְבוּ אֹתוֹ (במחליים) בְּמַחֲלוּיִם רַבִּים הִתְקַשְׁרוּ עָלָיו עֲבָדָיו בִּדְמֵי בְּנֵי יְהוֹיָדָע הַכֹּהֵן וַיַּהַרְגֻהוּ עַל-מִטָּתוֹ וַיָּמָת וַיִּקְבְּרֻהוּ בְּעִיר דָּוִיד וְלֹא קִבְּרֻהוּ בְּקִבְרוֹת הַמְּלָכִים: **(כו)** וְאֵלֶּה הַמִּתְקַשְּׁרִים עָלָיו זָבָד בֶּן-שִׁמְעָת הָעַמּוֹנִית וִיהוֹזָבָד בֶּן-שִׁמְרִית הַמּוֹאֲבִית: **(כז)** וּבָנָיו (ורב) וְרֹב הַמַּשָּׂא עָלָיו וִיסוֹד בֵּית הָאֱלֹהִים הִנָּם כְּתוּבִים עַל-מִדְרַשׁ סֵפֶר הַמְּלָכִים וַיִּמְלֹךְ אֲמַצְיָהוּ בְנוֹ תַּחְתָּיו: (פ)

רש"י

בדמי בני יהוידע. בשביל דמי זכריה שהיה בן יהוידע כי היה לו לזכור טובה וחסד שגמל עמו יהוידע ובשביל אותו עון נתקשרו עליו עבדיו והרגוהו על מטתו מדדו לו מדה כנגד מדה על שנהרג זכריה שקט ושליו ובוטח שאין לו לדאג כי בן יהוידע הוא ולכבודו ינהגו בו כבוד ושפכו דמיו לארץ וע"כ נהרג גם הוא בשלום והשקט על מטתו:

המואבית. מה לי מי היו וממי יצאו אם מבני ישראל או ממואבים אלא יבאו כפויי טובה שכפו טובתו של אברהם אבינו ללוט אביהם שנלחם עם המלכים כששמע שנשבה לוט והם שכרו את בלעם לקלל בניו ויפרעו מיואש שכפה טובתו של יהוידע והרג את זכריה בנו כן מפורש במכילתא:

פניני פרשה

מתוך "אוצר הנפש" 19 (תרומה תשע"א)

בפרשת תרומה מגיעים לתכליתם בריאת העולם, גלות מצרים, היציאה ממנה ומתן תורה. בניית המשכן מממשת ומגלה את תכלית קורות העולם: "תכלית בריאת העולם הזה, שנתאווה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים". הפרשה נקראת תמיד משנכנס חודש אדר, הרומז לתכלית זו – לכך שאלופו של עולם דר בתחתונים. שמחת אדר היא (בין השאר) על כך שסוף סוף נתגלתה תכלית הבריאה, וחודש אדר עצמו הוא 'חודש תכליתי' – החודש האחרון בשנה, תכלית כל מעשי השנה. האבות החלו לגלות את הקב"ה בעולם, אך הם פרסמו רק את מציאות ה' – הודיעו שקיים אלוה בורא עולם המנהיג את הבירה. תחושה במהות האלוקות לא היה בכח האבות לגלות בתוך העולם. במתן תורה כבר ירד ה' עצמו על הר סיני, אך גם ירידה זו רק נשקה לעולמנו – בגילוי אלוקי חד־פעמי שחדר את המציאות כולה וערער את ממשותה – ולא חדרה לתוכו ממש. רק במשכן ובמקדש ירדה השכינה עצמה לתוך העולם הזה – לנוכחות אלוקית קבועה המוגבלת במקום גשמי, באוהל ובמשכן – ונעשתה לעצמות ה' דירה בתחתונים.

נ״ך יומי – יום חמישי, כ״ט שבט

דברי־הימים ב׳ פרק כ״ה

(א) בֶּן־עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ שָׁנָה אֲמַצְיָהוּ וְעֶשְׂרִים וָתֵשַׁע שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלִָם וְשֵׁם אִמּוֹ יְהוֹעַדָּן מִירוּשָׁלִָים: **(ב)** וַיַּעַשׂ הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי הוי׳ רַק לֹא בְלֵבָב שָׁלֵם: **(ג)** וַיְהִי כַּאֲשֶׁר חָזְקָה הַמַּמְלָכָה עָלָיו וַיַּהַרֹג אֶת־עֲבָדָיו הַמַּכִּים אֶת־הַמֶּלֶךְ אָבִיו: **(ד)** וְאֶת־בְּנֵיהֶם לֹא הֵמִית כִּי כַּכָּתוּב בַּתּוֹרָה בְּסֵפֶר מֹשֶׁה אֲשֶׁר־צִוָּה הוי׳ לֵאמֹר לֹא־יָמוּתוּ אָבוֹת עַל־בָּנִים וּבָנִים לֹא־יָמוּתוּ עַל־אָבוֹת כִּי אִישׁ בְּחֶטְאוֹ יָמוּתוּ: **(ה)** וַיִּקְבֹּץ אֲמַצְיָהוּ אֶת־יְהוּדָה וַיַּעֲמִידֵם לְבֵית־אָבוֹת לְשָׂרֵי הָאֲלָפִים וּלְשָׂרֵי הַמֵּאוֹת לְכָל־יְהוּדָה וּבִנְיָמִן וַיִּפְקְדֵם לְמִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה וַיִּמְצָאֵם שְׁלֹשׁ־מֵאוֹת אֶלֶף בָּחוּר יוֹצֵא צָבָא אֹחֵז רֹמַח וְצִנָּה: **(ו)** וַיִּשְׂכֹּר מִיִּשְׂרָאֵל מֵאָה אֶלֶף גִּבּוֹר חַיִל בְּמֵאָה כִכַּר־כָּסֶף: **(ז)** וְאִישׁ הָאֱלֹהִים בָּא אֵלָיו לֵאמֹר הַמֶּלֶךְ אַל־יָבֹא עִמְּךָ צְבָא יִשְׂרָאֵל כִּי אֵין הוי׳ עִם־יִשְׂרָאֵל כֹּל בְּנֵי אֶפְרָיִם: **(ח)** כִּי אִם־בֹּא אַתָּה עֲשֵׂה חֲזַק לַמִּלְחָמָה יַכְשִׁילְךָ הָאֱלֹהִים לִפְנֵי אוֹיֵב כִּי יֵשׁ־כֹּחַ בֵּאלֹהִים לַעְזוֹר וּלְהַכְשִׁיל: **(ט)** וַיֹּאמֶר אֲמַצְיָהוּ לְאִישׁ הָאֱלֹהִים וּמָה־לַּעֲשׂוֹת לְמֵאַת הַכִּכָּר אֲשֶׁר נָתַתִּי לְגְדוּד יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אִישׁ הָאֱלֹהִים יֶשׁ לַהוי׳ לָתֶת לְךָ הַרְבֵּה מִזֶּה: **(י)** וַיַּבְדִּילֵם אֲמַצְיָהוּ לְהַגְּדוּד אֲשֶׁר־בָּא אֵלָיו מֵאֶפְרַיִם לָלֶכֶת לִמְקוֹמָם וַיִּחַר אַפָּם מְאֹד בִּיהוּדָה וַיָּשׁוּבוּ לִמְקוֹמָם בָּחֳרִי־אָף: (ס) **(יא)** וַאֲמַצְיָהוּ הִתְחַזַּק וַיִּנְהַג אֶת־עַמּוֹ וַיֵּלֶךְ גֵּיא הַמֶּלַח וַיַּךְ אֶת־בְּנֵי־שֵׂעִיר עֲשֶׂרֶת אֲלָפִים: **(יב)** וַעֲשֶׂרֶת אֲלָפִים חַיִּים שָׁבוּ בְּנֵי יְהוּדָה וַיְבִיאוּם לְרֹאשׁ הַסֶּלַע וַיַּשְׁלִיכוּם מֵרֹאשׁ־הַסֶּלַע וְכֻלָּם נִבְקָעוּ:

רש״י

כי אין ה׳ עם ישראל כל בני אפרים. לפי שירבעם משבט אפרים והוא היה הראשון שהחטיא את ישראל ובכל דור ודור אחריו היה להם למוקש שהיו עובדין לעגלי זהב של ירבעם:

כי אם בא אתה. פתרון אם לא תאמין בדברי הלא תנסה בא אתה ועשה וחזק למלחמה:

לעזור ולהכשיל. פתרון יש לו כח וגבורה לעזור לך בלא חיל של אפרים ולהכשיל אותך אם תוליכם עמך:

וכולם נבקעו. ויהי אחרי בא וגו׳. באיכה רבתי עליו נאמר ורגז ושחק ואין נחת (משלי כט):

(יג) וּבְנֵי הַגְּדוֹד אֲשֶׁר הֵשִׁיב אֲמַצְיָהוּ מִלֶּכֶת עִמּוֹ לַמִּלְחָמָה וַיִּפְשְׁטוּ בְּעָרֵי יְהוּדָה מִשֹּׁמְרוֹן וְעַד-בֵּית חוֹרוֹן וַיַּכּוּ מֵהֶם שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וַיָּבְזּוּ בִּזָּה רַבָּה: (פ) **(יד)** וַיְהִי אַחֲרֵי בוֹא אֲמַצְיָהוּ מֵהַכּוֹת אֶת-אֱדוֹמִים וַיָּבֵא אֶת-אֱלֹהֵי בְּנֵי שֵׂעִיר וַיַּעֲמִידֵם לוֹ לֵאלֹהִים וְלִפְנֵיהֶם יִשְׁתַּחֲוֶה וְלָהֶם יְקַטֵּר: **(טו)** וַיִּחַר-אַף יְהוָה בַּאֲמַצְיָהוּ וַיִּשְׁלַח אֵלָיו נָבִיא וַיֹּאמֶר לוֹ לָמָּה דָרַשְׁתָּ אֶת-אֱלֹהֵי הָעָם אֲשֶׁר לֹא-הִצִּילוּ אֶת-עַמָּם מִיָּדֶךָ: **(טז)** וַיְהִי | בְּדַבְּרוֹ אֵלָיו וַיֹּאמֶר לוֹ הַלְיוֹעֵץ לַמֶּלֶךְ נִתַּנּוֹךְ חֲדַל-לְךָ לָמָּה יַכּוּךָ וַיֶּחְדַּל הַנָּבִיא וַיֹּאמֶר יָדַעְתִּי כִּי-יָעַץ אֱלֹהִים לְהַשְׁחִיתֶךָ כִּי-עָשִׂיתָ זֹאת וְלֹא שָׁמַעְתָּ לַעֲצָתִי: **(יז)** וַיִּוָּעַץ אֲמַצְיָהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה וַיִּשְׁלַח אֶל-יוֹאָשׁ בֶּן-יְהוֹאָחָז בֶּן-יֵהוּא מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר (לך) לְכָה נִתְרָאֶה פָּנִים: **(יח)** וַיִּשְׁלַח יוֹאָשׁ מֶלֶךְ-יִשְׂרָאֵל אֶל-אֲמַצְיָהוּ מֶלֶךְ-יְהוּדָה לֵאמֹר הַחוֹחַ אֲשֶׁר בַּלְּבָנוֹן שָׁלַח אֶל-הָאֶרֶז אֲשֶׁר בַּלְּבָנוֹן לֵאמֹר תְּנָה-אֶת-בִּתְּךָ לִבְנִי לְאִשָּׁה וַתַּעֲבֹר חַיַּת הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר בַּלְּבָנוֹן וַתִּרְמֹס אֶת-הַחוֹחַ: **(יט)** אָמַרְתָּ הִנֵּה הִכִּיתָ אֶת-אֱדוֹם וּנְשָׂאֲךָ לִבְּךָ לְהַכְבִּיד עַתָּה שְׁבָה בְּבֵיתֶךָ לָמָּה תִתְגָּרֶה בְּרָעָה וְנָפַלְתָּ אַתָּה וִיהוּדָה עִמָּךְ: **(כ)** וְלֹא-שָׁמַע אֲמַצְיָהוּ כִּי מֵהָאֱלֹהִים הִיא לְמַעַן תִּתָּם בְּיָד כִּי דָרְשׁוּ אֶת אֱלֹהֵי אֱדוֹם:

רש"י

ויפשטו בערי יהודה משמרון ועד בית חורון. לאחר שחזרו למקומם כדלעיל ויחר אפם מאד ביהודה וישובו למקומם שאם לא כן אלא מיד שנבדלו מאמציה פשטו בערי יהודה היה לו לומר ויפשטו בערי יהודה מבית חורון עד שומרון:

כי יעץ אלהים להשחיתך. כלומר אם אין אתה שומע לעצתי לילך בדרך ישרה דע לך אתה המלך כי יעץ ה' להשתיתך הואיל כי עשית זאת ולא שמעת לעצה ומה היא העצ' שהשיאך להתגרות במלך ישראל וליפול לפניו כדכתיב ויועץ אמציה מלך יהודה וישלח אל יואש וגו':

לך נתראה פנים. להראות גבורתינו על סוסים ברמחים:

החוח אשר בלבנון. שהוא שפל רוח: שלח אל הארז. שהוא שר גדול מכל האילנות: ותעבר. ותרמוס. ולא רצה הארז להרגו כי זילות הוא בעיניו לטרוף החוח אלא עברה עליו ורמסתו לבזיון כי היאך נשאו לבו לשלוח בזיון גדול כזה לארז גבוה אף אתה כחוח שאין לך רק שני שבטי' ועת' עבדי יקומון עליך וירמסוך כשישמעו הבזיון הזה:

ונשאך לבך. לרדוף אחר הכבוד ורוצה אתה להתכבד אף בי ובמלכים (ב' י"ד) הכבד ושב בביתך:

כי מהאלהים היא למען תתם ביד. כלומר בידיהם כדלעיל ידעתי כי יעץ אלהים להשחיתך:

(כא) וַיַּעַל יוֹאָשׁ מֶלֶךְ-יִשְׂרָאֵל וַיִּתְרָאוּ פָנִים הוּא וַאֲמַצְיָהוּ מֶלֶךְ-יְהוּדָה בְּבֵית שֶׁמֶשׁ אֲשֶׁר לִיהוּדָה: **(כב)** וַיִּנָּגֶף יְהוּדָה לִפְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיָּנֻסוּ אִישׁ לְאָהָלָיו: **(כג)** וְאֶת אֲמַצְיָהוּ מֶלֶךְ-יְהוּדָה בֶּן-יוֹאָשׁ בֶּן-יְהוֹאָחָז תָּפַשׂ יוֹאָשׁ מֶלֶךְ-יִשְׂרָאֵל בְּבֵית שֶׁמֶשׁ וַיְבִיאֵהוּ יְרוּשָׁלַם וַיִּפְרֹץ בְּחוֹמַת יְרוּשָׁלַם מִשַּׁעַר אֶפְרַיִם עַד-שַׁעַר הַפִּנָּה אַרְבַּע מֵאוֹת אַמָּה: **(כד)** וְכָל-הַזָּהָב וְהַכֶּסֶף וְאֶת כָּל-הַכֵּלִים הַנִּמְצְאִים בְּבֵית-הָאֱלֹהִים עִם-עֹבֵד אֱדֹם וְאֶת-אֹצְרוֹת בֵּית הַמֶּלֶךְ וְאֵת בְּנֵי הַתַּעֲרֻבוֹת וַיָּשָׁב שֹׁמְרוֹן: **(כה)** וַיִּחְיְ אֲמַצְיָהוּ בֶן-יוֹאָשׁ מֶלֶךְ יְהוּדָה אַחֲרֵי מוֹת יוֹאָשׁ בֶּן-יְהוֹאָחָז מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה: **(כו)** וְיֶתֶר דִּבְרֵי אֲמַצְיָהוּ הָרִאשֹׁנִים וְהָאַחֲרוֹנִים הֲלֹא הִנָּם כְּתוּבִים עַל-סֵפֶר מַלְכֵי-יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל: **(כז)** וּמֵעֵת אֲשֶׁר-סָר אֲמַצְיָהוּ מֵאַחֲרֵי יְהוָה וַיִּקְשְׁרוּ עָלָיו קֶשֶׁר בִּירוּשָׁלַם וַיָּנָס לָכִישָׁה וַיִּשְׁלְחוּ אַחֲרָיו לָכִישָׁה וַיְמִיתֻהוּ שָׁם: **(כח)** וַיִּשָּׂאֻהוּ עַל-הַסּוּסִים וַיִּקָּבְרוּ אֹתוֹ עִם-אֲבֹתָיו בְּעִיר יְהוּדָה:

רש״י

בבית שמש. היתה המלחמה והוצרך לומר שלא תאמר כשתפשו אמציה למה הביאו לירושלים ולא לשומרון לפי שהיה בית שמש סמוך לירושלים:

ויפרץ בחומת. שאמר מעתה לא ימרוד בי כי לא גבה לבו כל כך למרוד הואיל ונפרצה החומה:

הנמצאים בבית האלהים עם עובד אדום. כי הוא ובניו נגידים על האוצרות כל ימיהם כדלעיל:

ואת בני התערבות. שלא הניחו ישראל את אמציהו להיות עוד מלך בירושלים עד שנתן בני השרים ערבון שלא ימרדו עוד בו וכן תרגם יונתן אותו במלכים (ב׳ יד) בני רברביא, ורבינו יוסף פירש תערובות אותן התערובות שהיה לו למלך נתונים בערבות שלא ימרדו אבותם בו ולא נראה לי כי לא מצינו שגברה יד יהודה כל כך על אחרים שיהו צריכים ליתן ליהודה בניהם לערבון:

ומעת אשר סר אמציה מאחו. י ה׳. ונפל לפני מלך ישראל מיד ויקשרו עליו קשר בירושלים להרגו כי הי׳ לבם דוה איש על בנו ועל אחיו ועל קרובו שנהרגו על ידו לפי שנתגרה במלך ישראל: וינס לכישה. עיר מבצר אשר נלחם עליה סנחריב ונס לכישה ויהי שם ט״ו שנים עד ששלחו אחריו לכיש׳ וימיתהו שם ואותן ט״ו שנה שהי׳ בלכיש מלכה יכליהו אם עזיהו תחתיו אך קשה לי ובפי׳ ר׳ יוסף זצ״ל ראיתי גם אותן ט״ו שנים שהי׳ בלכיש מלך עזיהו בנו תחתיו ולא נכון לפותרו כן שהרי כתיב בסמוך והוא בן שש עשר׳ שנה נמצא שלא היה בזמן שברח אביו אלא בן שנה ועוד שא״כ היה לו לומר ויקחו את עזיהו וימליכו תחת אביו בחייו אלא משמע שלא מלך בחיי אביו:

נ״ך יומי – יום ששי, ל׳ שבט ור״ח אדר השמח

דברי־הימים ב׳ פרק כ״ו

(א) וַיִּקְחוּ֙ כָּל־עַ֣ם יְהוּדָ֔ה אֶת־עֻזִּיָּ֖הוּ וְה֣וּא בֶן־שֵׁ֣שׁ עֶשְׂרֵ֣ה שָׁנָ֑ה וַיַּמְלִיכוּ֙ אֹת֔וֹ תַּחַ֖ת
אָבִ֥יו אֲמַצְיָֽהוּ׃ **(ב)** ה֣וּא בָנָ֗ה אֶת־אֵילוֹת֙ וַיְשִׁיבֶ֣הָ לִֽיהוּדָ֔ה אַחֲרֵ֖י שְׁכַ֣ב־הַמֶּ֑לֶךְ עִם־
אֲבֹתָֽיו׃ (פ) **(ג)** בֶּן־שֵׁ֣שׁ עֶשְׂרֵ֣ה שָׁנָ֔ה עֻזִּיָּ֖הוּ בְּמָלְכֹ֑ו וַחֲמִשִּׁ֥ים וּשְׁתַּ֛יִם שָׁנָ֖ה מָלַ֥ךְ
בִּירוּשָׁלָ֖͏ִם וְשֵׁ֣ם אִמּ֔וֹ (יכיליה) יְכָלְיָ֖ה מִן־יְרוּשָׁלָֽם׃ **(ד)** וַיַּ֗עַשׂ הַיָּשָׁר֙ בְּעֵינֵ֣י יְהוָ֔ה כְּכֹ֖ל
אֲשֶׁר־עָשָׂ֥ה אֲמַצְיָ֖הוּ אָבִֽיו׃ **(ה)** וַיְהִי֙ לְדָרְשׁ֣ אֱלֹהִ֔ים בִּימֵ֣י זְכַרְיָ֔הוּ הַמֵּבִ֖ין בִּרְא֣וֹת
הָאֱלֹהִ֑ים וּבִימֵ֣י דָּרְשׁ֗וֹ אֶת יְהוָה֙ הִצְלִיחֹ֣ו הָאֱלֹהִֽים׃ **(ו)** וַיֵּצֵ֗א וַיִּלָּחֶם֙ בַּפְּלִשְׁתִּ֔ים וַיִּפְרֹ֕ץ
אֶת־חוֹמַ֥ת גַּ֖ת וְאֵ֣ת חוֹמַ֣ת יַבְנֶ֑ה וְאֵ֥ת חוֹמַ֖ת אַשְׁדּ֑וֹד וַיִּבֶן֩ עָרִ֨ים בְּאַשְׁדּ֜וֹד
וּבַפְּלִשְׁתִּֽים׃ **(ז)** וַיַּעְזְרֵ֣הוּ הָאֱלֹהִ֔ים עַל־פְּלִשְׁתִּ֖ים וְעַ֣ל (הערביים) הָעַרְבִיִּ֑ים הַיֹּשְׁבִ֖ים
בִּגּ֥וּר־בָּ֛עַל וְהַמְעוּנִ֖ים׃ **(ח)** וַיִּתְּנ֤וּ הָעַמּוֹנִים֙ מִנְחָ֣ה לְעֻזִּיָּ֔הוּ וַיֵּ֥לֶךְ שְׁמ֖͏ֹו עַד־לְבֹ֣וא
מִצְרַ֑יִם כִּ֥י הֶחֱזִ֖יק עַד־לְמָֽעְלָה׃ **(ט)** וַיִּבֶן֩ עֻזִּיָּ֨הוּ מִגְדָּלִ֜ים בִּירוּשָׁלַ֗͏ִם עַל־שַׁ֙עַר֙ הַפִּנָּ֔ה
וְעַל־שַׁ֖עַר הַגַּ֑יְא וְעַל־הַמִּקְצֹ֖עַ וַיְחַזְּקֵֽם׃ **(י)** וַיִּבֶן֩ מִגְדָּלִ֨ים בַּמִּדְבָּ֜ר וַיַּחְצֹ֣ב בֹּרֹ֗ות רַבִּים֙
כִּֽי מִקְנֶ֣ה־רַ֔ב הָיָ֖ה לֹ֑ו וּבַשְּׁפֵלָ֣ה וּבַמִּישֹׁ֗ור אִכָּרִ֤ים וְכֹרְמִים֙ בָּהָ֣רִים֔͏ְוּבַכַּרְמֶ֖ל כִּ֣י אֹהֵ֣ב
אַדָּמָ֔ה הָיָֽה׃ (ס) **(יא)** וַיְהִ֤י לְעֻזִּיָּ֙הוּ֙ חַ֣יִל עֹשֵׂ֔ה מִלְחָמָ֔ה יוֹצְאֵ֥י צָבָ֖א לִגְד֑וּד בְּמִסְפַּ֣ר
פְּקֻדָּתָ֗ם בְּיַד֙͏ (יעואל) יְעִיאֵ֣ל הַסּוֹפֵ֔ר וּמַעֲשֵׂיָ֖הוּ הַשּׁוֹטֵ֑ר עַ֚ל יַד־חֲנַנְיָ֔הוּ מִשָּׂרֵ֖י הַמֶּֽלֶךְ׃
(יב) כֹּ֖ל מִסְפַּ֣ר רָאשֵׁ֣י הָאָבֹ֔ות לְגִבֹּורֵ֖י חָ֑יִל אַלְפַּ֖יִם וְשֵׁ֥שׁ מֵאֹֽות׃ **(יג)** וְעַל־יָדָ֞͏ְם חֵ֣יל
צָבָ֗א שְׁלֹ֤שׁ מֵאוֹת֙ אֶ֣לֶף וְשִׁבְעַ֣ת אֲלָפִ֔ים וַחֲמֵ֖שׁ מֵא֣וֹת עֹושֵׂ֑י מִלְחָמָ֥ה בְּכֹ֖חַ חַ֣יִל לַעְזֹ֔ר
לַמֶּ֖לֶךְ עַל־הָאוֹיֵֽב׃ **(יד)** וַיָּכֶן֩ לָהֶ֨ם עֻזִּיָּ֜הוּ לְכָל־הַצָּבָ֗א מָגִנִּ֤ים וּרְמָחִים֙͏ְוְכוֹבָעִ֔ים
וְשִׁרְיֹנ֖וֹת וְקֶ֣שָׁתוֹת וּלְאַבְנֵ֥י קָלָֽעִים׃

רש״י

ויעש הישר בעיני ה׳. ככל הישר שעשה אביו עשה ולא עשה כרשעתו:

בימי זכריהו. זה עזיהו וג׳ שמות נקראו לו עזיהו זכריהו עזריהו ודוגמא (מלכים ב׳ יב) יהואחז אחזיהו:

המבין בראות האלהים. שהבין ביראת אלהים שטובה היא ונתירא מה׳:

ויבן עזיהו מגדלים וגו׳. הוצרך לחזק מה שפרצו בחומה בימי אביו:

אכרים. אראטו״רי בלע״ז:

וכרמים. דוגמא (שם ב׳ כ״ה) לכורמים וליוגבים שומרי בהמות היה לו:

כי אוהב אדמה היו׳. מפורש בב״ר ב׳ להוטים אחרי אדמה היו ולא נמצא בם תועלת הוא וקין:

(טו) וַיַּעַשׂ | בִּירוּשָׁלַם חִשְׁבֹּנוֹת מַחֲשָׁבֶת חוֹשֵׁב לִהְיוֹת עַל-הַמִּגְדָּלִים וְעַל-הַפִּנּוֹת לְירוֹא בְּחִצִּים וּבְאֲבָנִים גְּדֹלוֹת וַיֵּצֵא שְׁמוֹ עַד-לְמֶרְחוֹק כִּי-הִפְלִיא לְהֵעָזֵר עַד כִּי חָזָק: **(טז)** וּכְחָזְקָתוֹ גָּבְהָה לִבּוֹ עַד-לְהַשְׁחִית וַיִּמְעַל בַּיהוָה אֱלֹהָיו וַיָּבֹא אֶל-הֵיכַל יהוה לְהַקְטִיר עַל-מִזְבַּח הַקְּטֹרֶת: (פ) **(יז)** וַיָּבֹא אַחֲרָיו עֲזַרְיָהוּ הַכֹּהֵן וְעִמּוֹ כֹּהֲנִים | לַיהוָה שְׁמוֹנִים בְּנֵי-חָיִל: **(יח)** וַיַּעַמְדוּ עַל-עֻזִּיָּהוּ הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמְרוּ לוֹ לֹא-לְךָ עֻזִּיָּהוּ לְהַקְטִיר לַיהוה כִּי לַכֹּהֲנִים בְּנֵי-אַהֲרֹן הַמְקֻדָּשִׁים לְהַקְטִיר צֵא מִן הַמִּקְדָּשׁ כִּי מָעַלְתָּ וְלֹא-לְךָ לְכָבוֹד מֵיהוה אֱלֹהִים: **(יט)** וַיִּזְעַף עֻזִּיָּהוּ וּבְיָדוֹ מִקְטֶרֶת לְהַקְטִיר וּבְזַעְפּוֹ עִם-הַכֹּהֲנִים וְהַצָּרַעַת זָרְחָה בְמִצְחוֹ לִפְנֵי הַכֹּהֲנִים בְּבֵית הוי מֵעַל לְמִזְבַּח הַקְּטֹרֶת: **(כ)** וַיִּפֶן אֵלָיו עֲזַרְיָהוּ כֹּהֵן הָרֹאשׁ וְכָל-הַכֹּהֲנִים וְהִנֵּה-הוּא מְצֹרָע בְּמִצְחוֹ וַיַּבְהִלוּהוּ מִשָּׁם וְגַם-הוּא נִדְחַף לָצֵאת כִּי נִגְּעוֹ הוי: **(כא)** וַיְהִי עֻזִּיָּהוּ הַמֶּלֶךְ מְצֹרָע | עַד-יוֹם מוֹתוֹ וַיֵּשֶׁב בֵּית (החפשות) הַחָפְשִׁית מְצֹרָע כִּי נִגְזַר מִבֵּית הוי וְיוֹתָם בְּנוֹ עַל-בֵּית הַמֶּלֶךְ שֹׁפֵט אֶת-עַם הָאָרֶץ: **(כב)** וְיֶתֶר דִּבְרֵי עֻזִּיָּהוּ הָרִאשֹׁנִים וְהָאַחֲרֹנִים כָּתַב יְשַׁעְיָהוּ בֶן-אָמוֹץ הַנָּבִיא: **(כג)** וַיִּשְׁכַּב עֻזִּיָּהוּ עִם-אֲבֹתָיו וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ עִם-אֲבֹתָיו בִּשְׂדֵה הַקְּבוּרָה אֲשֶׁר לַמְּלָכִים כִּי אָמְרוּ מְצֹרָע הוּא וַיִּמְלֹךְ יוֹתָם בְּנוֹ תַּחְתָּיו: (פ)

רש"י

חשבנות מחשבת חושב. דוגמא (שמות כ"ח) מעשה חושב כלי מלחמות עשה באומנות כגון דיק ואילים המנגחים בחומה כדכתיב (משלי כ"ד) כי בתחבולות תעשה לך מלחמה:

וימעל בה' אלהיו. כאן נופל לומר מעילה כי בשגגה עשה דוגמא (ויקרא ה') נפש כי תמעול מעל וחטאה בשגגה:

ויבא אל היכל ה'. שאמר נאה למלך לשרת למלך הכבוד:

ובידו מקטרת להקטיר. ורצה להכות בו הכהן המונעו מלהקטיר קטורת:

בית החפשית. ובירושלמי מפורש עשה לו בית בבית הקברות על שם במתים חפשי (תהלים פ"ח):

כי נגזר. לו מלבא עוד בין הבריות דוגמא (מגילה ב) ואת אשר נגזר עליה:

בשדה הקבורה. ולא במערה עם המלכים:

נ"ך יומי – שבת־קדש פרשת תרומה, א׳ אדר השמח

דברי־הימים ב׳ פרק כ"ז

(א) בֶּן-עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ שָׁנָה יוֹתָם בְּמָלְכוֹ וְשֵׁשׁ-עֶשְׂרֵה שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלִָם וְשֵׁם אִמּוֹ יְרוּשָׁה בַּת-צָדוֹק: **(ב)** וַיַּעַשׂ הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי הוי כְּכֹל אֲשֶׁר-עָשָׂה עֻזִּיָּהוּ אָבִיו רַק לֹא-בָא אֶל-הֵיכַל הוי וְעוֹד הָעָם מַשְׁחִיתִים: **(ג)** הוּא בָּנָה אֶת-שַׁעַר בֵּית הוי הָעֶלְיוֹן וּבְחוֹמַת הָעֹפֶל בָּנָה לָרֹב: **(ד)** וְעָרִים בָּנָה בְּהַר-יְהוּדָה וּבֶחֳרָשִׁים בָּנָה בִּירָנִיוֹת וּמִגְדָּלִים: **(ה)** וְהוּא נִלְחַם עִם-מֶלֶךְ בְּנֵי-עַמּוֹן וַיֶּחֱזַק עֲלֵיהֶם וַיִּתְּנוּ לוֹ בְּנֵי עַמּוֹן בַּשָּׁנָה הַהִיא מֵאָה כִכַּר כֶּסֶף וַעֲשֶׂרֶת אַלָפִים כֹּרִים חִטִּים וּשְׂעוֹרִים עֲשֶׂרֶת אַלָפִים זֹאת הֵשִׁיבוּ לוֹ בְּנֵי עַמּוֹן וּבַשָּׁנָה הַשֵּׁנִית וְהַשְּׁלִשִׁית: **(ו)** וַיִּתְחַזֵּק יוֹתָם כִּי הֵכִין דְּרָכָיו לִפְנֵי הוי אֱלֹהָיו: **(ז)** וְיֶתֶר דִּבְרֵי יוֹתָם וְכָל-מִלְחַמְתָּיו וּדְרָכָיו הִנָּם כְּתוּבִים עַל-סֵפֶר מַלְכֵי-יִשְׂרָאֵל וִיהוּדָה: **(ח)** בֶּן-עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ שָׁנָה הָיָה בְמָלְכוֹ וְשֵׁשׁ-עֶשְׂרֵה שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלִָם: **(ט)** וַיִּשְׁכַּב יוֹתָם עִם-אֲבֹתָיו וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ בְּעִיר דָּוִיד וַיִּמְלֹךְ אָחָז בְּנוֹ תַּחְתָּיו: (פ)

רש"י

ככל אשר עשה עזיהו אביו. הטובות שעשה אביו וזהו שאמר רבי שמעון בן יוחאי במסכת סוכה אלמלא יהי׳ אברהם אבינו מקבל עליו כל עונות הדורות עד לו אני הייתי מקבל עלי חטאי הדורות מאברהם עד לי ואם היה יותם בן עזיהו עמי היינו מקבלין עלינו מאברהם ועד סוף הדורות שבכל המלכים שלפניו ולאחריו מצינו בהם חטא חוץ מיותם, דוד רק באוריה החתי שלמה נשיו הטו לבבו ורחבעם עזב את תורת ה׳, אביה וילך בכל חטאת אביו, אסא הוציא כסף וזהב מאוצרות בית ה׳ ונתן הנביא בית המהפכת, יהושפט נתחבר לרשע יהורם הרג אחיו אחזיהו אמו יועצתו להרשיע יואש הרג זכריה ונעשה קדש אמציה השתחו׳ לפסילי שעיר עזיהו נכנס להיכל להקטיר אחז הלך בדרכי מלך ישראל וגם עשה מצבות לבעלים חזקיה גבה לבו ויהי עליו קצף ועל שלשה לא הודו לו, מנשה עשה הרע בעיני ה׳ יאשיהו לא שמע דברי נבואה מפי אלהים צדקיה עשה הרע בעיני ה׳ ולא נכנע מפני ירמיה אבל יותם לא נמצא בו שום דופי (כך אמר לי ר׳ אלעזר בר׳ משה):

ועוד העם משחיתים. כדכתיב (במלכים ב׳ ט׳) עוד העם מזבחים ומקטרים:

ובחומת העופל. דוגמא (ישעיה לב) עופל ובחן היה בונה מצודות:

ובחרשים בנה בירניות. לשון בירה גדולה:

פרק משנה שבועי

בבא־בתרא פרק ד׳

א. הַמּוֹכֵר אֶת הַבַּיִת, לֹא מָכַר הַיָּצִיעַ, וְאַף עַל פִּי שֶׁהִיא פְּתוּחָה לְתוֹכוֹ, וְלֹא אֶת הַחֶדֶר שֶׁלִּפְנִים מִמֶּנּוּ, וְלֹא אֶת הַגַּג בִּזְמַן שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַעֲקֶה גְּבוֹהַּ עֲשָׂרָה טְפָחִים. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם יֵשׁ לוֹ צוּרַת פֶּתַח, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ גָּבוֹהַּ עֲשָׂרָה טְפָחִים, אֵינוֹ מָכוּר:

ר"ע מברטנורה

הַמּוֹכֵר אֶת הַבַּיִת. הַיָּצִיעַ. כְּמִין חֶדֶר שֶׁעוֹשִׂין סְבִיבוֹת כָּתְלֵי הַבַּיִת מִבַּחוּץ, כְּמוֹ שֶׁהָיָה בַּמִּקְדָּשׁ, דִּכְתִיב (מְלָכִים א ו) וְהַיָּצִיעַ הַתַּחְתּוֹנָה. וְיֵשׁ שֶׁעוֹשִׂין אוֹתָהּ בָּעֲבִי הַכֹּתֶל. וְאַף עַל פִּי שֶׁפְּתוּחַ לַבַּיִת וְתַשְׁמִישׁוֹ בְּתוֹכוֹ, אֲפִלּוּ הָכִי אֵינוֹ מָכוּר. וְהוּא דַּהֲוֵי אַרְבַּע אַמּוֹת. אֲבָל אִי לֹא הָוֵי אַרְבַּע אַמּוֹת, לֹא חָשִׁיב, וְנִמְכָּר עִם הַבַּיִת: וְלֹא אֶת הַחֶדֶר שֶׁלִּפְנִים. מִן הַבַּיִת. וְאַף עַל פִּי שֶׁהוּא פָּתוּחַ לַבַּיִת וּדְרִיסָתוֹ עָלָיו: בִּזְמַן שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַעֲקֶה גָּבוֹהַּ עֲשָׂרָה. חָשׁוּב בִּפְנֵי עַצְמוֹ וְלֹא בָּטֵל לְגַבֵּי בַּיִת: רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר וְכוּ׳. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:

ב. לֹא אֶת הַבּוֹר, וְלֹא אֶת הַדּוּת, אַף עַל פִּי שֶׁכָּתַב לוֹ עֶמְקָא וְרוּמָא. וְצָרִיךְ לִקַּח לוֹ דֶּרֶךְ, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵינוֹ צָרִיךְ לִקַּח לוֹ דֶּרֶךְ. וּמוֹדֶה רַבִּי עֲקִיבָא, בִּזְמַן שֶׁאָמַר לוֹ חוּץ מֵאֵלּוּ, שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ לִקַּח לוֹ דֶּרֶךְ. מִכָּרָן לְאַחֵר, רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, אֵינוֹ צָרִיךְ לִקַּח לוֹ דֶּרֶךְ. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, צָרִיךְ לִקַּח לוֹ דֶּרֶךְ:

ר"ע מברטנורה

בּוֹר. חֲפִירָה בַּקַּרְקַע: דּוּת. בִּנְיָן שֶׁל אֲבָנִים עַל גַּבֵּי קַרְקַע עָשׂוּי כְּעֵין בּוֹר: אַף עַל פִּי שֶׁכָּתַב לוֹ עֶמְקָא וְרוּמָא. לֹא קָנָה בּוֹר וָדוּת, הוֹאִיל וְתַשְׁמִישָׁן חָלוּק מִן הַבַּיִת, שֶׁאֵין עֲשׂוּיִין אֶלָּא לִשְׁאֹב מַיִם. עַד שֶׁיִּכְתֹּב לוֹ מֵאַרְעִית תְּהוֹמָא עַד רוּם רְקִיעָא: וְצָרִיךְ. הַמּוֹכֵר: לִקַּח לוֹ דֶּרֶךְ. מִן הַלּוֹקֵחַ, לֵילֵךְ לְבוֹר וָדוּת. דְּמוֹכֵר בְּעַיִן יָפָה הוּא מוֹכֵר וְלֹא שִׁייֵר לְעַצְמוֹ כְּלוּם: וַחֲכָמִים אוֹמְרִים אֵינוֹ צָרִיךְ. דְּסַבְרֵי מוֹכֵר בְּעַיִן רָעָה הוּא מוֹכֵר, וּכְשֶׁמָּכַר הַבַּיִת שִׁייֵר לְעַצְמוֹ דֶּרֶךְ שֶׁיֵּלֵךְ לַבּוֹר וְלַדּוּת: בִּזְמַן שֶׁאָמַר חוּץ מֵאֵלּוּ. חוּץ מִבּוֹר וָדוּת, דִּתְנַאי שֶׁלֹּא לְצָרֵךְ הוּא וּלְאַטְפוּיֵי דֶּרֶךְ קָאָתֵי: מִכָּרָן לְאַחֵר. מָכַר הַבּוֹר וָדוּת לְאַחֵר, וְשִׁייֵר הַבַּיִת לְעַצְמוֹ: רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר אֵין הַלּוֹקֵחַ צָרִיךְ לִקַּח מִמֶּנּוּ דֶּרֶךְ. דְּמוֹכֵר בְּעַיִן יָפָה מוֹכֵר, וּכְשֶׁמָּכַר לוֹ הַבּוֹר וְהַדּוּת, דֶּרֶךְ נַמִּי מָכַר לוֹ. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא:

ג. הַמּוֹכֵר אֶת הַבַּיִת, מָכַר אֶת הַדֶּלֶת, אֲבָל לֹא אֶת הַמַּפְתֵּחַ. מָכַר אֶת הַמַּכְתֶּשֶׁת הַקְּבוּעָה, אֲבָל לֹא אֶת הַמִּטַּלְטֶלֶת. מָכַר אֶת הָאַצְטְרָבָל, אֲבָל לֹא אֶת הַקֶּלֶת, וְלֹא אֶת הַתַּנּוּר, וְלֹא אֶת הַכִּירַיִם. בִּזְמַן שֶׁאָמַר לוֹ, הוּא וְכָל מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ, הֲרֵי כֻּלָּן מְכוּרִין:

ר"ע מברטנורה

הַמּוֹכֵר אֶת הַבַּיִת. סְתָם: מָכַר אֶת הַדֶּלֶת. שֶׁכָּל תַּשְׁמִישֵׁי הַבַּיִת הַקְּבוּעִים בּוֹ בְּכָלָל הַבַּיִת הֵם: אֲבָל לֹא אֶת הַמַּפְתֵּחַ. דְּמִידִי דְּמִטַּלְטֵל הוּא: הַמַּכְתֶּשֶׁת. הַקְּבוּעָה בַּקַּרְקַע: הָאִצְטְרָבָּל. עִגּוּל שֶׁל עֵץ שֶׁעָלָיו מַעֲמִידִים הָרֵחַיִם. וְקָבוּעַ הוּא: הַקֶּלֶת. אֲפַרְכֶּסֶת שֶׁעוֹשִׂים סָבִיב לָרֵחַיִם לְקַבֵּל הַקֶּמַח הַנִּטְחָן שֶׁלֹּא יִפֹּל לָאָרֶץ. וּמִטַּלְטֵל הוּא: וְלֹא אֶת הַתַּנּוּר וְלֹא אֶת הַכִּירָיִם. דְּמִטַּלְטְלִים הֵם. וְאִית סְפָרִים דְּגָרְסִי, מָכַר תַּנּוּר מָכַר כִּירַיִם. וּמַיְרֵי בִּקְבוּעִים וּמְחֻבָּרִים בַּקַּרְקַע: הֲרֵי כֻּלָּם מְכוּרִים. כָּל הָנֵי תַּשְׁמִישֵׁי דְּבֵיתָא. אֲבָל שְׁאָר מָאנֵי תַּשְׁמִישְׁתֵּיהּ אֵינָם מְכוּרִים, אֲפִלּוּ אָמַר וְכָל מַה שֶּׁבְּתוֹכָהּ, לֹא רִבָּה אֶלָּא תַּשְׁמִישִׁים הַמְיֻחָדִים לַבַּיִת כְּגוֹן מַפְתֵּחַ וָקֶלֶת וְכַיּוֹצֵא בָהֶן:

ד. הַמּוֹכֵר אֶת הֶחָצֵר, מָכַר בָּתִּים, בּוֹרוֹת, שִׁיחִין, וּמְעָרוֹת, אֲבָל לֹא אֶת הַמִּטַּלְטְלִין. בִּזְמַן שֶׁאָמַר לוֹ, הֵיא וְכָל מַה שֶּׁבְּתוֹכָהּ, הֲרֵי כֻּלָּן מְכוּרִין. בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ, לֹא מָכַר אֶת הַמֶּרְחָץ, וְלֹא אֶת בֵּית הַבַּד שֶׁבְּתוֹכָהּ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, הַמּוֹכֵר אֶת הֶחָצֵר, לֹא מָכַר אֶלָּא אֲוִירָהּ שֶׁל חָצֵר:

ר"ע מברטנורה

מָכַר אֶת הַבָּתִּים. הַפְּתוּחִים לֶחָצֵר: וּבוֹרוֹת שִׁיחִים וּמְעָרוֹת. שֶׁבְּתוֹךְ הַבָּתִּים. וְאַף עַל גַּב דְּהַמּוֹכֵר בַּיִת לֹא מָכַר בּוֹר שִׂיחַ וּמְעָרָה, לְגַבֵּי חָצֵר מִיהָא בְּטֵלִים הֵן: בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ. אֲפִלּוּ אָמַר כָּל מַה שֶּׁבְּתוֹכָהּ, לֹא מָכַר אֶת הַמֶּרְחָץ וְכוּ'. דְּאֵינָן בִּכְלָל חָצֵר: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר וְכוּ'. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר:

ה. הַמּוֹכֵר אֶת בֵּית הַבַּד, מָכַר אֶת הַיָּם וְאֶת הַמַּמָּל וְאֶת הַבְּתוּלוֹת, אֲבָל לֹא מָכַר אֶת הָעֲבִירִין וְאֶת הַגַּלְגַּל וְאֶת הַקּוֹרָה. בִּזְמַן שֶׁאָמַר לוֹ, הוּא וְכָל מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ, הֲרֵי כֻּלָּן מְכוּרִין. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, הַמּוֹכֵר בֵּית הַבַּד, מָכַר אֶת הַקּוֹרָה:

ר"ע מברטנורה

מָכַר אֶת הַיָּם. הָאֶבֶן שֶׁנּוֹתְנִים בְּתוֹכָהּ הַזֵּיתִים בְּשָׁעַת טְחִינָתָן: הַמַּמָּל. הָרֶכֶב הָעֶלְיוֹנָה שֶׁבָּהּ מְפָרְכִים הַזֵּיתִים: הַבְּתוּלוֹת. כְּלוּנְסוֹת שֶׁל אֶרֶז שֶׁמַּעֲמִידִין בָּהֶם קוֹרוֹת בֵּית הַבַּד: עֲכִירִין. נְסָרִים כְּבֵדִים שֶׁנּוֹתְנִים עַל הָאַמְתָּחוֹת שֶׁשָּׂמִים בָּהֶם הַזֵּיתִים הַכְּתוּשִׁים כְּדֵי לְכָבְשָׁן: הַגַּלְגַּל. שֶׁמְּגַלְגֵּל הָאֶבֶן וּמַכְבִּיד עַל הַזֵּיתִים הַכְּתוּשִׁים לְהוֹצִיא שַׁמְנָן:

ו. הַמּוֹכֵר אֶת הַמֶּרְחָץ, לֹא מָכַר אֶת הַנְּסָרִים וְאֶת הַסַּפְסָלִים וְאֶת הַוִּילָאוֹת. בִּזְמַן שֶׁאָמַר לוֹ, הוּא וְכָל מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ, הֲרֵי כֻלָּן מְכוּרִין. בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ, לֹא מָכַר אֶת הַמְּגֵרוֹת שֶׁל מַיִם וְלֹא אֶת הָאוֹצָרוֹת שֶׁל עֵצִים:

ר"ע מברטנורה

הַנְּסָרִים. לוּחוֹת שֶׁמְּשִׁימִין עֲלֵיהֶם הַבְּגָדִים: הַסַּפְסָלִים. שֶׁיּוֹשְׁבִים עֲלֵיהֶם. וְיֵשׁ גּוֹרְסִים סְפָלִים, שֶׁנּוֹתְנִים בָּהֶם מַיִם לִרְחֹץ: וִילָאוֹת. מָסָךְ כְּנֶגֶד הַפֶּתַח. פֵּרוּשׁ אַחֵר, אֲלוּנְטִית שֶׁמְּסִתַּפְּגִין בָּהּ. וְיֵשׁ אוֹמְרִים סְנָר שֶׁמְּכַסִּין בּוֹ הָעֶרְוָה כְּשֶׁיּוֹשְׁבִין בַּמֶּרְחָץ: מְגֵרוֹת שֶׁל מַיִם. בְּרֵכוֹת הַשּׁוֹפְכוֹת מַיִם לַמֶּרְחָץ: אוֹצָרוֹת שֶׁל עֵצִים. שֶׁמְּחַמְּמִין בּוֹ הַמֶּרְחָץ:

ז. הַמּוֹכֵר אֶת הָעִיר, מָכַר בָּתִּים, בּוֹרוֹת, שִׁיחִין, וּמְעָרוֹת, מֶרְחֲצָאוֹת וְשׁוֹבָכוֹת, בֵּית הַבַּדִּין וּבֵית הַשְּׁלָחִין, אֲבָל לֹא אֶת הַמִּטַּלְטְלִין. וּבִזְמַן שֶׁאָמַר לוֹ, הִיא וְכָל מַה שֶּׁבְּתוֹכָהּ, אֲפִלּוּ הָיוּ בָהּ בְּהֵמָה וַעֲבָדִים, הֲרֵי כֻלָּן מְכוּרִין. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, הַמּוֹכֵר אֶת הָעִיר, מָכַר אֶת הַסַּנְטֵר:

ר"ע מברטנורה

מָכַר בָּתִּים. וְכָל שֶׁכֵּן חֲצֵרוֹת שֶׁהֵן עִקַּר הָעִיר: בֵּית הַשְּׁלָחִין. גִּנּוֹת וּפַרְדֵּסִין הַשַּׁיָּכִין לָעִיר: אֲבָל לֹא הַמִּטַּלְטְלִין. מָאנֵי תַּשְׁמִישְׁתָּא, כְּגוֹן מַפְתֵּחַ וָקֶלֶת וְכַיּוֹצֵא בָּהֶן. וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁלֹּא מָכַר חִטֵּי וּשְׂעֹרֵי: הֲרֵי כֻלָּן מְכוּרִים. אֲפִלּוּ עֲבָדִים וּבְהֵמוֹת דְּמִטַּלְטְלֵי דְּנַיְדֵי נִינְהוּ. וְכָל שֶׁכֵּן חִטֵּי וּשְׂעֹרֵי דַּהֲווּ מְטַלְטְלֵי דְּלֹא נַיְדֵי: הַסַּנְטֵר. הָעֻבָּד הַמְמֻנֶּה לִשְׁמֹר הָעִיר. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל:

ח. הַמּוֹכֵר אֶת הַשָּׂדֶה, מָכַר אֶת הָאַבָּנִים שֶׁהֵם לְצָרְכָּהּ, וְאֶת הַקָּנִים שֶׁבַּכֶּרֶם שֶׁהֵם לְצָרְכּוֹ, וְאֶת הַתְּבוּאָה שֶׁהִיא מְחֻבֶּרֶת לַקַּרְקַע, וְאֶת מְחִצַּת הַקָּנִים שֶׁהִיא פְּחוּתָה מִבֵּית רֹבַע, וְאֶת הַשּׁוֹמֶרָה שֶׁאֵינָהּ עֲשׂוּיָה בְטִיט, וְאֶת הֶחָרוּב שֶׁאֵינוֹ מֻרְכָּב, וְאֶת בְּתוּלַת הַשִּׁקְמָה:

ר"ע מברטנורה

הָאַבָּנִים שֶׁהֵם לְצָרְכָּהּ. לַעֲשׂוֹת גָּדֵר: וְאֶת הַקָּנִים. שֶׁקּוֹשְׁרִים בָּהֶם הַגְּפָנִים: וְאֶת מְחִצַּת הַקָּנִים. קָנִים הָרְבֵּה גְּדֵלִים בְּקֶלַח אֶחָד, כְּשֶׁהִיא פְּחוּתָה מִבֵּית רֹבַע אָז הִיא בְּטֵלָה לְגַבֵּי הַשָּׂדֶה: שׁוֹמֶרָה. סְכַּת שׁוֹמְרִים הַמְחֻבֶּרֶת לַקַּרְקַע בְּטִיט: וְאֶת הֶחָרוּב. בְּבַחֲרוּתוֹ שֶׁעֲדַיִן לֹא הֶרְכָּב. דִּכְשֶׁמַּזְקִין מִתְגַּבֵּר וּמַרְכִּיבִין אוֹתוֹ וְיֵשׁ לוֹ שֵׁם בִּפְנֵי עַצְמוֹ וְלֹא בָּטֵיל לְגַבֵּי שָׂדֶה: וְאֶת בְּתוּלַת הַשִּׁקְמָה. בְּבַחֲרוּתָהּ קֹדֶם שֶׁחָתְכוּ עֲנָפֶיהָ. דִּכְשֶׁמַּזְקִין קוֹצְצִים הָעֲנָפִים וּגְדֵלִין הַרְבֵּה בִּמְקוֹמָן וְקָרוּ סַדָּן שִׁקְמָה:

ט. אֲבָל לֹא מָכַר לֹא אֶת הָאֲבָנִים שֶׁאֵינָן לְצָרְכָּהּ, וְלֹא אֶת הַקְּנִים שֶׁבַּכֶּרֶם שֶׁאֵינָן לְצָרְכּוֹ, וְלֹא אֶת הַתְּבוּאָה שֶׁהִיא תְלוּשָׁה מִן הַקַּרְקַע. בִּזְמַן שֶׁאָמַר לוֹ, הִיא וְכָל מַה שֶּׁבְּתוֹכָהּ, הֲרֵי כֻּלָּן מְכוּרִין. בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ, לֹא מָכַר לֹא אֶת מְחִצַּת הַקָּנִים שֶׁהִיא בֵּית רֹבַע, וְלֹא אֶת הַשּׁוֹמֶרֶת שֶׁהִיא עֲשׂוּיָה בְּטִיט, וְלֹא אֶת הֶחָרוּב הַמֻּרְכָּב, וְלֹא אֶת סַדַּן הַשִּׁקְמָה, וְלֹא אֶת הַבּוֹר, וְלֹא אֶת הַגַּת, וְלֹא אֶת הַשּׁוֹבָךְ, בֵּין חֲרֵבִין בֵּין יְשׁוּבִין. וְצָרִיךְ לִקַּח לוֹ דָּרֶךְ, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵינוֹ צָרִיךְ. וּמוֹדֶה רַבִּי עֲקִיבָא, בִּזְמַן שֶׁאָמַר לוֹ חוּץ מֵאֵלּוּ, שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ לִקַּח לוֹ דָּרֶךְ. מִכָּרָן לְאַחֵר, רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, אֵינוֹ צָרִיךְ לִקַּח לוֹ דָּרֶךְ. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, צָרִיךְ לִקַּח לוֹ דָּרֶךְ. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּמוֹכֵר. אֲבָל בְּנוֹתֵן מַתָּנָה, נוֹתֵן אֶת כֻּלָּם. הָאַחִין שֶׁחָלְקוּ, זָכוּ בַּשָּׂדֶה, זָכוּ בְּכֻלָּם. הַמַּחֲזִיק בְּנִכְסֵי הַגֵּר, הֶחֱזִיק בַּשָּׂדֶה, הֶחֱזִיק בְּכֻלָּם. הַמַּקְדִּישׁ אֶת הַשָּׂדֶה, הִקְדִּישׁ אֶת כֻּלָּם. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, הַמַּקְדִּישׁ אֶת הַשָּׂדֶה, לֹא הִקְדִּישׁ אֶלָּא אֶת הֶחָרוּב הַמֻּרְכָּב וְאֶת סַדַּן הַשִּׁקְמָה:

ר"ע מברטנורה

לֹא מָכַר אֶת מְחִצַּת הַקָּנִים וְכוּ'. שֶׁכָּל אֵלֶּה חֲשׁוּבִים כְּשָׂדֶה בִּפְנֵי עַצְמָן: לֹא מָכַר אֶת הַבּוֹר. אַף עַל פִּי שֶׁמָּכַר לוֹ הַשָּׂדֶה אֵין אֵלּוּ מְכוּרִין: וְצָרִיךְ הַמּוֹכֵר לִקַּח לוֹ דֶּרֶךְ מִן הַלּוֹקֵחַ. לָבֹא לַבּוֹר וְלַגַּת. דְּמוֹכֵר בְּעַיִן יָפָה מוֹכֵר כִּדְפָרִישְׁנָא לְעֵיל: נָתַן אֶת כֻּלָּן. וַאֲפִלּוּ לְמַאן דְּאָמַר מוֹכֵר בְּעַיִן רָעָה מוֹכֵר וְצָרִיךְ הַלּוֹקֵחַ לִקַּח לוֹ דֶּרֶךְ הֵיכָא דְּמָכַר לוֹ אֶחָד מִכָּל אֵלּוּ וְשִׁיֵּר הַשָּׂדֶה לְעַצְמוֹ, דַּוְקָא בְּמוֹכֵר אָמְרִינַן הָכִי, מִשּׁוּם דַּהֲוָה לֵיהּ לַלּוֹקֵחַ לְאַתְנוּיֵי וּלְפַרוּשֵׁי, וְכֵיוָן דְּלֹא אַתְנֵי אִיהוּ הוּא דְּאַפְסִיד, אֲבָל גַּבֵּי נוֹתֵן שֶׁמְּקַבֵּל הַמַּתָּנָה מִתְבַּיֵּישׁ לוֹמַר לַנּוֹתֵן פָּרֵשׁ לִי מַה שֶּׁאַתָּה נוֹתֵן לִי, לֹא אָמְרִינַן מִדְּלֹא פֵּרֵשׁ אִיהוּ הוּא דְּאַפְסִיד, אֶלָּא אָמְרִינַן בְּעַיִן יָפָה נָתַן וְאֵין צָרִיךְ מְקַבֵּל הַמַּתָּנָה לִקַּח לוֹ דֶּרֶךְ. וְכֵן נַמִּי כָּל הָנֵי דְּאָמְרִינַן לְעֵיל לֹא מָכַר לְפִי שֶׁאֵינָן בִּכְלָל שָׂדֶה, וַאֲפִלּוּ הָנֵי דְּאֵינָן בִּכְלָל כָּל מַה שֶּׁבְּתוֹכָהּ כְּגוֹן חָרוּב וְסַדַּן הַשִּׁקְמָה וּבוֹר וָגַת, אִם נָתַן הַשָּׂדֶה מַתָּנָה, נָתַן אֶת כֻּלָּן, מִשּׁוּם דְּבְעַיִן יָפָה יוֹתֵר מִדַּאי הוּא נוֹתֵן: זָכוּ בַּשָּׂדֶה זָכוּ בְּכֻלָּן. אֲפִלּוּ בּוֹר וָגַת וְשׁוֹבָךְ שֶׁבַּשָּׂדֶה. מִפְּנֵי שֶׁכָּל אֶחָד זוֹכֶה בְּשֶׁלּוֹ וּמִסְתַּלֵּק מֵחֲבֵרוֹ מִכֹּל וָכֹל: הֶחֱזִיק בְּכֻלָּם. וְאַף עַל גַּב דְּחָרוּב וְשִׁקְמָה לֹא בְּטִילִי לְגַבֵּי שָׂדֶה, הַוו כִּשְׁתֵּי שָׂדוֹת וְאֵין מֵצַר בֵּינֵיהֶן, דְּאִם הֶחֱזִיק בְּאַחַת מֵהֶן קָנָה חֲבֵרְתָּהּ: הִקְדִּישׁ אֶת כֻּלָּם. דְּמַקְדִּישׁ בְּעַיִן יָפָה מַקְדִּישׁ: לֹא הִקְדִּישׁ אֶלָּא אֶת הֶחָרוּב. מִכָּל הָנָךְ דְּאָמְרִינַן בְּמַתְנִיתִין גַּבֵּי מֶכֶר לֹא מָכַר, גַּבֵּי הֶקְדֵּשׁ נַמִּי לֹא הִקְדִּישׁ, דְּדַעַת מַקְדִּישׁ כְּדַעַת מוֹכֵר, לְבַד מֵחָרוּב הַמֻּרְכָּב וְסַדַּן הַשִּׁקְמָה, דְּאַף עַל גַּב דִּבְמֶכֶר לֹא מָכַר, בְּהֶקְדֵּשׁ קַדְּשֵׁי. וְטַעְמָא, הוֹאִיל וּמִשְּׁדֵה הֶקְדֵּשׁ קָא יָנְקִי:

מאמר שבועי מאת מו"ר שליט"א

והשבוע: קטעי שעורים מיוחדים לפתיחת חודש אדר

בע"ה

ל' שבט ע"ח – כפ"ח

'אדר' בתורה

סעודת ראש־חדש אדר – לע"נ ראובן מרנץ ע"ה

סיכום שיעורי **הרב יצחק גינזבורג** שליט"א[א]

נגנו "ויהי בימי אחשורוש", "אלי אתה" (אדה"ז וצ"צ), "כוס ישועות".

שרש אדר בתורה: "ויצא הראשון אדמוני כלו כאדרת שער"

לחיים לחיים, חדש טוב, מרבין בשמחה. שרש **אדר** מופיע חמש פעמים בתורה. "הכל הולך אחר הפתיחה", "ויצא הראשון אדמוני כֻּלו כאדרת שער ויקראו שמו עשו" - זהו השרש של אדר בתורה, "אדרת שער".

גם המלה "הראשון" כתובה כמה וכמה פעמים לגבי החגים, אבל כאן היא מופיעה לראשונה (מתוך **הוי'** פעמים בכל התורה). יש כאן כמה מלים ראשונות בתורה, כולל "הראשון", וגם "אדמוני" כמובן. רק שנים נקראו "אדמוני" - עשו ודוד המלך. כך לומדים שדוד המלך, דוד מלכא משיחא, בא לתקן את האדמוני של עשו. גם אדרת מופיעה כאן לראשונה - שרש **אדר**.

פוטנציאל הצד האפל-האדמוני

נתחיל מה"אדמוני": "**אדמ**וני" מתחיל **אדם** - הצבע אדום הוא גם לשון אדם - "אתם קרויים 'אדם'". כלומר, יש משהו אדום במהות האדם. אדם הוא גם לשון אדמה - כנראה שהאדמה האמתית היא אדמה אדומה, חמרה. כמה שוה **אדמוני**? 111, **פלא**, גם גימטריא **אפל**. ידוע שלאחרונה אנחנו מדברים על הצד המואר והצד האפל של האישיות (סוד "כרצון **איש ואיש**" של מגלת אסתר. בגאולה יקוים "**איש ואיש** ילד בה" - ממוצע שתי המלים "**איש ואיש**" הוא **מרדכי היהודי**). הצד המואר שלו הוא ודאי צד לבן, ודווקא הצד ה**אפל** - החשוך - הוא **אדמוני** בגימטריא, יש משהו אדמוני בתוך הצד האפל.

[א] נרשם על ידי איתיאל גלעדי. לא מוגה.

הצד המואר הוא בחינת יעקב. אצל כל אחד יש את היעקב ואת העשו שלו (שהם גם המרדכי וההמן שבו) - את שני התאומים, התומים (חסר כתיב, מפני עשו הרשע) - המואר הוא יעקב והאפל הוא עשו. כמו שלומדים בשיעורים האחרונים, האפל מלא פוטנציאל. מי הרגיש את הפוטנציאל של עשו? יצחק אבינו, לכן "ויאהב יצחק את עשו כי ציד בפיו", הוא צד אותו. בפרשה הקודמת, פרשת משפטים, קראנו את הפסוק "ואשר לא צדה והאלהים אנה לידו ושמתי לך מקום אשר ינוס שם" - אפילו משה רבינו זקוק לעיר מקלט. רש"י שם מנתח באריכות את שרש המלה "צדה", ואומר שאם כבר הוא לשון צד, ופירושו לשון כמן וארב. כנראה שכל אחד מהצדדים באישיות האדם - הצד המואר והצד האפל - צודה את השני, אורב לצד השני. רש"י אמנם אומר שלא משרש ציד, אבל יש ודאי קשר, אותו שער. קודם כל הוא צודה - אורב, לשון צד - ואחר כך הוא צד ציד, "איש ידע ציד איש שדה", המשך הפסוק של האדמוני.

עשו מלא פוטנציאל (= **יעקב ישראל**), אי אפשר להביא את הגאולה בלעדיו. הרבי אומר שבדור שלנו עשו כבר מוכן, הצד האפל כבר מוכן שיוציאו ממנו את "יתרון האור מן החשך" - בפוטנציאל יש לו יותר אור מהאור לכתחילה.

הצד האפל (ותיקונו) בחדש אדר

אמרנו שגם המלה "**הראשון**" מופיעה כאן לראשונה, בגימטריא 562, מספר מפורסם אצלנו, שוה **עולם התהו**, שוה "**וימלך... וימת**", ועוד הרבה דברים שקשורים לאורות מרובים דתהו. בכלל, כל מושג בעל עצמה רבה של תהו מופיע לראשונה בתורה בצד האפל - כלל גדול אצלנו. כאן רואים ש"הראשון" מופיע בצד האפל, "**אדמוני**" שוה **אפל**. וגם "אדרת" מופיעה לראשונה - השרש של אדר. למה החדש אדר קשור לעשו, הצד האפל? קודם כל, המן שמח שהפור נפל על אדר. חז"ל אומרים ששמח כי משה מת באותו חדש, אבל בכלל יש משהו בחדש אדר שהוא חדש של אפל, חדש של עשו, שהוא נולד "כֻּלו כאדרת שער".

מה החג של החדש? פורים, "ונהפוך הוא אשר ישלטו היהודים המה בשונאיהם". לוקחים את עשו-המן, אוכלים את האזנים שלו, אוכלים ושמחים. מגיעים למצב של "עד דלא ידע בין ארור המן [הצד האפל] וברוך מרדכי [הצד המואר]" - צריך להגיע בפורים למצב שלא מבחינים בין הצד האפל והצד המואר, הכל היינו הך, הכל אחדות פשוטה. זו הפעם הראשונה שיש אדר בתורה. ההופעה של אדר בפעם הראשונה באדרת, בלבוש, גם סימן של קשר החדש למלבושים, ל**עולם המלבוש**, בגימטריא **תענוג**. לפי המנהג מתחפשים בפורים, מתלבשים בכל מיני לבושים מיוחדים. לפי הווארט שעכשיו לומדים כדאי בפורים של השנה הזו להתחפש באדרת שער (ולהפוך את האדרת של עשו לאדרת של אליהו הנביא זכור לטוב - "וגם חרבונה זכור לטוב").

למה קראו לו עשו? כי הוא עשוי, גמור. מה זה עשו? גמור, הוא טיפוס גמור. סגולה גדולה להתחפש לאחד שהוא גמור, אפשר כבר לגמור את הענינים, לסיים את הכל, לסיים את בירור עשו. הרבי הרי אמר שכבר סיימנו את עבודת הבירורים, הכל גמור, הכל עשו (**עשו גמור** = 625 = 25 ברבוע = 5 בחזקת 4 = "[כלו] **כאדרת** [שער]").

חדש אדר ושירת הים

אמרנו שיש חמש פעמים השרש אדר בתורה. פעם ראשונה "כאדרת שער" של עשו. אחר כך יש שלש פעמים בשירת הים, שקראנו בתורה לפני כמה שבועות - "ימינך הוי' נאדרי בכח", "צללו כעופרת במים אדירים" ו"מי כמכה באלִם הוי' מי כמכה נאדר בקדש" ("**נאדרי**" = "**אדירים**" = 265, **זה** בהשראה. "**כאדרת**" = **כה** ברבוע - בשירת הים כל ישראל זכו לנבואת "**זה** אלי ואנוהו", נבואת משה רבינו באספקלריא המאירה, מעל לנבואת **כה**. וכן "**כ**אדרת" הוא עם **כ** הדמיון, ומתחיל "**כאד**רת" בגימטריא **כה**).

רואים בשירת הים ריכוז עצום של השרש **אדר**. יש משהו בקריעת ים סוף, שיא נסי יציאת מצרים, גילוי שם הוי' שלמעלה מהטבע - "ושמי הוי' לא נודעתי להם", וכעת ביציאת מצרים אני כן נודע להם - תכלית ה"נודעתי" של שמי הוי', הוי' דלעילא, הוא בקריעת ים סוף, "אשירה להוי' כי גאה גאה סוס ורכבו רמה בים" ובהמשך "ימינך הוי' נאדרי בכח ימינך הוי' תרעץ אויב". זהו האדר השני בתורה. אחר כך יש "במים אדירים", ששייך גם לחדש אדר, חדש של יסוד המים - מזל דגים - לפי חלוקת החדשים לפי היסודות לפי הקבלה. בסוף, פסוק השיא של שירת הים, "מי כמכה באלים הוי' מי כמכה נאדר בקדש נורא תהלת עשה פלא".

קודם היה "נאדרי בכח" וכעת "נאדר בקדש" - רואים שיש קשר בין כח לקדש. יש משהו מאד קדוש - נבדל - דווקא בכח. איך קוראים למדרגה זו בלשון החסידות? כמו שיש "אור העצם" יש "כח העצם" (**כח קדש** = **גבורה גבורה**, ההפרש = **עשו**). אור העצם הוא שם **מה** וכח העצם הוא שם **סג** שמעליו. בקריעת ים סוף ושירת הים כח העצם נתגלה והתקבל אצלנו בקדושה, בצד הקדושה. מה ההבדל? כתוב "נאדר**י** בכח", עם **י** בסוף, ובסוף "מי כמכה" כתוב "נאדר בקדש" בלי **י**. ה-**י** של "נאדר**י**" היא עצמה ה"קדש" - האות **י** בקבלה היא "קדש מלה בגרמיה".

אם כן, יש שלש פעמים שרש **אדר** בשירת הים - צריך הרבה לשיר את שירת הים דווקא באדר (**אדר** ועוד **שירת הים** = 1170 = 26, שם **הוי'** ב"ה, פעמים **מה**, שם **מה** החדש של עולם התיקון, סוד אור העצם, המגלה, בשירת הים דווקא כאשר שב הים לאיתנו, את **כח** העצם, גילוי עצמי ממש). שרנו לפני כמה שבועות בתורה, בשבת שירה, אבל הריכוז של שרש **אדר** בשירת הים אומר שכל החדש צריך לשיר ולכוון את שירת הים, "אשירה להוי' כי גאה גאה". מה פירוש "כי גאה גאה"? שהוא מתגאה על הגאים. מי הגאה שה' מתגאה עליו? עמלק, עשו, המן הרשע. כל החדש הזה הוא מה שה' מתגאה, "כי גאה גאה".

האדר האחרון בתורה - חצר אדר

אמרנו שיש חמש פעמים השרש **אדר** בתורה, אז יש עוד פעם אחת. הפעם האחרונה בתורה היא דווקא שם של מקום, "חצר אדר". יתכן שיש כאן כמה חבר'ה שהיו בחצר אדר לפני פינוי ימית. איפה כתוב? בגבולות הארץ. ליד מה חצר אדר? עצמֹנה. לפני פינוי ימית, מי שזוכר או מי שהיה, היתה גם חצר אדר וגם עצמונה (חשבתי על קשר בין **עצמונה** ל**עמונה**, שני פינויים - **צ**דיק ב**עמונ**תו יחי**ה**, "אמונה אמן" לשון עצמה).

בכל אופן, זו הפעם האחרונה של שרש **אדר** בתורה - חצר אדר. כנראה שבעצמת ה"עד דלא ידע" של פורים אפשר לחזור לחצר אדר, לרשת אותה. צריך לרשת את האורות המרובים דתהו, לרשת את עשו, "ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו והיתה להוי' המלוכה" - צריך לעלות להר שעיר, להר של מי שנולד "כאדרת **שער**" (עשו ה**רשע**), לרשת את האורות המרובים שלו, והחדש הכי שייך לכך הוא חדש אדר.

לחיים, שנזכה לכל האדר שיש בתורה. **אדר** ב-**א** דומה וקרוב ל**הדר** ב-**ה**. מי הוא הדר? המלך הדר הוא מלך של עשו, אבל הוא מלך של עשו שהוא ראשית התיקון, הוא עובר-מתגייר מעשו, עמלק, להיות למעשה ישראל, להיות יהודי. הדר בארמית פירושו חוזר, הוא חוזר בו, חוזר בתשובה - חוזר מהעשויות שלו והופך להיות יהודי. זהו המלך הדר ששייך לחדש אדר. לחיים לחיים.

בע"ה

בדר"ח אדר ע"ז - כפ"ח

שמחת הבריאה באדר

סעודת ראש־חדש אדר – לעילוי נשמת ר' ראובן מרנץ ז"ל

סיכום שיעורי **הרב יצחק גינזבורג** שליט"א[א]

נגנו "ויהי בימי אחשורוש", "אלי אתה" (צ"צ ואדה"ז).

הבריאה בחסד באדר-ניסן והבריאה בדין באלול-תשרי

יש שתי דעות בחז"ל מתי נברא העולם - רבי יהושע אומר בניסן, כלומר בסוף חדש אדר, בכ"ה באדר, נברא העולם, ורבי אליעזר אומר בתשרי, כלומר בסוף חדש אלול, בכ"ה באלול. "אלו ואלו דברי אלהים חיים" ויש כמה פירושים בזה. שאחד, רבי יהושע, מדבר במחשבה - מתי במחשבה נברא העולם - ורבי אליעזר מתי בפועל, בדבור, נברא העולם.

הכי פשוט בהבדל ביניהם הוא שרבי יהושע הוא מדת החסד ורבי אליעזר הוא מדת הדין. אם העולם נברא בתשרי - כמו שפוסקים במחזור, "זה היום תחלת מעשיך זכרון ליום ראשון", אליבא דרבי אליעזר - הוא שייך למדת הדין, אלו ימי הדין (בהם "מלך יושב על כסא דין"), ראש השנה (יום ברוא אדם הראשון ויום חטאו) ויום כיפור (יום התשובה והסליחה). ואילו על רבי יהושע כתוב בפירוש שהוא מצד החסד (מדת בית הלל, ואילו רבי אליעזר הוא "שמותי", כמו שיתבאר), והרי חסד קשור לחדש האביב (צמיחה מתוך אהבה

[א] נרשם על ידי איתיאל גלעדי. לא מוגה.

- לאביב ואהבה שער משותף, אב), יציאת מצרים. ממילא אפשר להבין מזה שלדעת רבי יהושע "עולם חסד יבנה".

שמחת "עולם הסד יבנה" באדר

לפי זה, שהעולם נברא בתקופה הזאת, כבר היום, "משנכנס אדר מרבין בשמחה", ואחת מסבות השמחה היא פשוט שמחת הטבע, שהעולם מתחיל להתחדש. יש עוד חודש עד ל"חדש האביב", שממש רואים את הצמיחה, אבל ההתחדשות, עולם חדש, מתחילה מעכשיו, לא רק מכ"ה אדר אלא מראש חדש אדר, מהיום, "עולם חסד יבנה". אלול, שהוא חדש התשובה, וימים נוראים, אלו ימי דין. רבי אליעזר, כידוע, הוא "שמותי", ואחד הפירושים שהוא מבית שמאי, ובית שמאי הם מדת הדין. אם כן, יש עולם של חסד ויש עולם של דין. שניהם קיימים בעת ובעונה אחת.

יש כלל, שמתבטא גם במנהג למעשה, "לאכללא שמאלא בימינא" - משתדלים תמיד להכליל את השמאל בתוך הימין, לעטוף את הדין בחסד, כדי שהחסד ימתיק את הדין. ככה בחדש הזה, חדש אדר, מכלילים את כל הדינים שיש במציאות בתוך החסד של "עולם חסד יבנה", עכשיו נברא עולם חדש.

בחדש אלול אנחנו מסבירים סדר שלם, מה קורה יום יום, עד שמגיעים לכ"ה אלול, סדר השתלשלות שלם. אותו דבר באדר, אם העולם נברא בכ"ה אדר יש סדר השתלשלות מהיום, ואפילו מאתמול, ראש חדש ש"מרבין בשמחה". כמו ש"עולם חסד יבנה", יש עולם שכולו טוב, הוא גם שמח מאד - "ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר" בחדש הזה, בעולם הזה, בעולם שנברא בחדש הזה.

"מרבין בשמחה" גובר והולך מראש חדש אדר

מה שנעשה היום הוא להתבונן בשרש **שמח**. חז"ל אומרים ש"משנכנס אדר מרבין בשמחה". הרבי הסביר שגם אחרי פורים, אם כי שפורים הוא שיא של "עד דלא ידע" - "חייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע" - אבל גם אחריו ממשיכים לעלות "מחיל אל חיל" ב"מרבין בשמחה". לכן כל החדש הוא עליה בשמחה, ואין זמן יותר מתאים לדבר על השמחה מאשר היום. כנראה שגם בעבר היינו מתחילים עם נושא השמחה בימים האלה של חדש אדר. אני מקוה שמה שנאמר היום לא אמרנו בעבר... קודם כל לחיים, מרבין בשמחה, שיהיה שמח, "עולם חסד יבנה", שמחה היא חסד.

אליעזר הוא **אלי עזר** ורבי **יהושע** הוא אותיות **ישועה**. אנחנו אומרים בתפלה "מלך עוזר ומושיע" - להושיע זה יותר מלעזור. לדעת רבי אליעזר אני צריך לעשות (ולחזור בתשובה, שרק אז "נגאלין") וה' עוזר לי, ולדעת רבי יהושע עולם החסד הזה, עולם השמחה, כולו יורד מלמעלה (וגם בלי תשובה ה' יגאל אותנו בחסד וברחמים - "חנם נמכרתם ולא בכסף תגאלו"). שה' יביא לנו את הגאולה, יושיע אותנו מיד עוד היום בראש חדש אדר.

אחדות התורה

מָה מְאַחֵד אוֹתָנוּ? הַדֶּבֶק שֶׁמְּחַבֵּר אוֹתָנוּ צָרִיךְ לִהְיוֹת הַתּוֹרָה. זֶהוּ הַחִבּוּר הָאֲמִתִּי. מֻמְלָץ מְאֹד - לִפְנֵי כְּשֶׁנָּה הִתְחַלְנוּ לִלְמֹד כָּל יוֹם פֶּרֶק תָּנָ"ךְ. אִם כֻּלָּם לוֹמְדִים אֶת פֶּרֶק הַתָּנָ"ךְ הַזֶּה, כַּמָּה שֶׁזֶּה כְּאִלּוּ חִיצוֹנִי - זֶה בְּהֶחְלֵט מְחַבֵּר. חוּץ מֵהַחְתָּ"ת שֶׁל הָרַבִּי הַקּוֹדֵם, הָרַבִּי הוֹסִיף גַּם רַמְבָּ"ם, וְזֶהוּ הַחִבּוּר בֵּין הַחֲסִידִים, הַלִּמּוּד הַיּוֹמִי הַזֶּה. בִּשְׁבִילֵנוּ אֲנַחְנוּ הוֹסַפְנוּ כַּמָּה דְּבָרִים לֹא קָשִׁים. לֹא מְסֻבָּךְ: פֶּרֶק תָּנָ"ךְ (אֲנַחְנוּ הַיּוֹם בְּסֵפֶר אִיּוֹב, סֵפֶר הַפִּסִיכוֹלוֹגְיָה הֲכִי חָשׁוּב בַּתָּנָ"ךְ), וּפֶרֶק מִשְׁנָה (שָׁבוּעַ הַבָּא מְסַיְּמִים חֲגִיגָה, סוֹף סֵדֶר מוֹעֵד, וּמַתְחִילִים סֵדֶר נָשִׁים). לְדַעְתִּי, מְאֹד מְאֹד רָצוּי שֶׁכָּל מִי שֶׁיּוֹשֵׁב כָּאן יִלְמַד אֶת גַּם אֶת הַחְתָּ"ת, וְגַם אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. זֶה בֶּאֱמֶת מְחַבֵּר, הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה מְחַבְּרִים אוֹתָנוּ בְּיַחַד.

[מתוך שיעור י"ד אייר תשפ"ג]